No. 32. Donderdag 5 Augustus 1920. 20ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".



KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Indië in Nederland. *)

(Onuitgegeven dagboeken van een „Oud-Gast".)

1.

De boot meerde aan de Lloydkade. Goddank! Behouden aangekomen in het dierbre Vaderland!

Familie en bekenden hokten reikhalzend *buiten*, tegen het hek van de bagageloods, omstuwd door de Rotterdamsche straatjeugd, mèt of zonder fietsen en manden!

Schoonvader en schoonmama, mitsgaders schoonzus en schoonbroer, vallen tusschen twee vrachtkarren en drie taxi's hun zoonlief om den hals en omhelzen daarna „kritisch" hun geliefde, nog onbekende, schoondochter, 'n aardige brunette!

Stem van achter een slagersmand:

„Sjech! die hait sjeker niks anders as oorlogsbrood gevraite!"

2.

Drie en een kwart meter daarnaast wordt een gepensionneerd hoofdambtenaar gecomplimenteerd door een groep bekenden, al tandakkende tusschen valiezen en boengkoesans. Mevrouw 'n weinig „getint".

*) Wanneer deze rubriek in den smaak valt van onze lezers, en wanneer medewerking wordt ondervonden in den vorm van bijdragen en gegevens, zal ze geregeld worden voortgezet. — Red.-Com.



„En waar gaat u zich vestigen, mevrouwtje?"

„O, m'n man zegt: hij moet eerst voor zaken op reis...... en dan ga *ik* zoolang naar Artis!"

3.

Op zoek naar „gemeubileerde kamers".

De zaak is *bijna* beklonken; ik moet voor alles zèlf zorgen: schoenpoetsen, theezetten, bed afhalen, enz., enz. De huisjuffrouw zal alléén het bed „opmaken" en de vloer „aanstoffen".

Enfin...... alles went!

Zoo terloops vraag ik: „Hebt u ook een badgelegenheid in huis?"

Antwoord (wijdbeens en met rollende oogen, handen in de zij):

„O!! bent u van *die* krach? Nee, dan mot u erges anders weze! Ik heb laas óók zoo'n vuilekerd gehad, die zich elke dag baaie wou! Daar mot 'k niks van hebbe!"

4.

Een oude vriend, te doen hebbend met m'n ervaring ten deze, offreerde me onder een bittertje drie kaartjes voor de badinrichting, Heiligenweg, te Amsterdam! Voor 'n koopje! Nog vóór oorlogsprijs!

Ik natuurlijk hoogst dankbaar!

Bij thuiskomst de kaartjes bestudeerende, bemerkte ik dat ze genummerd waren: 8, 9 en 10; afgestempeld 16 Januari 1917...... en dat er op gedrukt stond:

Geldig tot ultimo 1919.

Tableau!!

En...... die sobat had zich dus 7 maal gebaad in 3 jaar tijds.

Dat gáát nog, hoewel hij die *tien* couponnetjes toch regelmatigheidshalve in *drie* jaar had moeten opgebruiken!

Die Amsterdamsche badinrichting bòft toch maar...... en geeft blijk van z'n Pappenheimer goed te kennen!

Drie jaar voor tien couponnetjes......

OPMERKER.

Het Gedenkboek der Maatschappij „Nederland".

1870—1920.

Zooals veelal bij de viering van een lustrum te doen gebruikelijk is, heeft ook de Directie der Mij. „Nederland" bij de herdenking van haar 50-jarig bestaan een gedenkboek het licht doen zien. Het zal wel volkomen overbodig zijn te constateeren, dat vorm en inhoud beide aan de hoogste eischen, welke men aan een dergelijk werk kan stellen, beantwoorden, de laatste samengesteld door den heer Dr. M. G. de Boer, privaat-docent aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam.

Op de voorpagina het portret van Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden, broeder van wijlen Z.M. Koning Willem III, de man, die van den aanvang af de maatschappij met raad en daad ter zijde heeft gestaan, die zijn werkkracht en steun, in verschillend opzicht, der Maatschappij geschonken heeft en die tot aan zijn overlijden in 1879 Eere-Voorzitter was. Diens naamgenoot van heden, de gemaal van H.M. de Koningin bekleedt thans het Beschermheerschap der Maatschappij, welke zich verheugen mag in de hooge auspiciën van het Huis van Oranje. Vervolgens de welgeslaagde photo's van de heeren Jan Boissevain, mede-oprichter en Directeur van 1870 tot aan zijn dood in 1904 en van Jhr. L. P. D. Op ten Noort, aanvankelijk Inspecteur, daarna Directeur, vervolgens Commissaris en thans President-Commissaris. Het gedenkboek bevat achtereenvolgens de navolgende hoofdstukken, verlucht met afbeeldingen, grafieken, plannen en onderdeelen van plannen:

Algemeene geschiedenis der Maatschappij.
De Vloot.
Passagiersvervoer.
Goederenvervoer.
Etablissementen.
Geldmiddelen.
Organisatie.
Leden v.d. Raad van Bestuur en Commissarissen.

Het spreekt van zelf, dat de inhoud van een gedenkboek als dit, loopende over een tijdperk van jaren, alleen hoofdzaken vermeldt; ware dit niet zoo, welk een omvang zou het werk dan niet genomen hebben? Het is dan ook het moeilijke probleem, waarvoor de samensteller zich geplaatst zag, om in compacten vorm hoofd- en nevenzaken aldus te vermelden, dat beide tot hun recht kwamen en het geheel een duidelijk overzicht gaf van de gansche organisatie, een probleem, dat op zeer gelukkige wijze is opgelost geworden. De uiteraard korte bespreking ter dezer plaatse laat, wegens de belangrijkheid van al de behandelde stof, niet toe, dat uit dit gedenkboek hier en daar een greep gedaan wordt, dat ware zeer onraadzaam. Wat niet uitsluit, dat we er toch iets uit willen citeeren, omdat hetgeen nu volgt ook uit het hart der leden van de Vereeniging „Oost en West" gegrepen is. Het zijn deze woorden uit het voorwoord: „Mogen zoowel ons land „als onze mooie koloniën de moeilijke tijden van „heden glansrijk te boven komen en mogen wij „krachtige werkzame volkeren blijven met steeds „toenemende beschaving. Zoowel Moederland als „koloniën hebben een krachtige scheepvaart noodig „— moge onze Maatschappij zich voortdurend blijven ontwikkelen, ten einde aan steeds hoogere „eischen te kunnen voldoen."

En uit het slotwoord: „Moge de Maatschappij „voortdurend den steun der aandeelhouders genieten. „Mogen Commissarissen en Directie voortgaan met „gelijke zelfopoffering de belangen waar te nemen „hun toevertrouwd. Moge de Maatschappij, haar „naam waardig, de eer van haar vlag en de Hollandsche trouw hooghouden, tot zegen van ons land „en van onze Oost-Indische bezittingen."

Zoo zij het.

Erratum.

In het Feuilleton van het „Kol. Weekblad" van 29 Juli 1920, No. 31 zijn twee zinstorende fouten ingeslopen: *oreool* behoort te zijn *areaal*, Toe*k*an Sroe Skl*y*an alam behoort te zijn Toe*h*an Sroe Sekl*i*an alam.

Pensioenfondsen voor koloniale landsdienaren.

Zijn de pensioenen hier te lande geregeld bij de Wet, die der koloniale landsdienaren zijn bij Koninklijk Besluit vastgesteld en worden betaald uit de Indische financiën, die gescheiden zijn van de financiën in Nederland, waarvoor daaruit, volgens veler meening, geen verplichtingen voor den Nederlandschen Staat voortvloeien.

Het is een oude grief, waartegen reeds sedert langen tijd stemmen zijn opgegaan, welke zich nog telkens doen hooren.

Het is de gepens. Resident van Madoera, de heer F. Fokkens, die, vóór eenige jaren al, naar een afdoend middel gezocht heeft om aan dezen misstand een einde te maken. Hij meende die gevonden te hebben in de oprichting van een pensioenbond (1915) uit welks midden destijds een Commissie werd samengesteld om de garantie der pensioenen voor de Indische landsdienaren onder de oogen te zien. Het resultaat van den arbeid dezer Commissie was de oprichting van een of meer pensioenfondsen, waartoe een rekest aan H. M. de Koningin werd ingediend met verzoek de spoedige oprichting daarvan te willen bevorderen, daarbij in het midden latende of één fonds zou worden tot stand gebracht voor alle Indische landsdienaren, dan wel afzonderlijke fondsen voor militaire en civiele, deze laat-

te eventueel te splitsen in fondsen van Europeesche en van Indische landsdienaren.

De wijze, waarop een dergelijk fonds zou kunnen worden tot stand gebracht, werd in het verzoekschrift ampel omschreven. Dit was de eerste stap om tot een waarborg voor de Indische pensioenen te komen, en inderdaad werden bij de Wet van 25 Mei 1918 (Stbl. No. 480) de gevraagde pensioenfondsen opgericht voor die Eur. en Inl. burgerlijke en militaire landsdienaren evenwel, die na 1 Januari 1907 in dienst zijn getreden, of zullen treden.

Uitbreiding der in het leven geroepen fondsen ten behoeve van de gepensionneerden en de voor 1 Jan. 1917 in dienst gekomen landsdienaren, noodig zijnde, werden hiertoe stappen gedaan, welke afstuitten op de groote kosten. In een audiëntie bij den toenmaligen Minister van Koloniën, aangevraagd en verkregen door den heer Fokkens voornoemd en den voorzitter van „Bendor", den gep. generaal-majoor Wijckerheld Bisdom, betoogde eerstgenoemde, dat zonder een leening aan te gaan, welke die hooge kosten zouden moeten dekken, het vereischte bedrag zou kunnen worden verkregen door het in toepassing brengen van het beginsel, waarop de levensverzekering-maatschappijen tot de uitkeering van jaarlijksche lijfrenten komen, met het gevolg, dat door hem een nota, waarin hij zijn denkbeeld uitwerkte, werd ingediend, welke beantwoord werd met de mededeeling, dat geen aanleiding was kunnen gevonden worden om die nota tot grondslag te nemen van de verdere behandeling dezer aangelegenheid.

Met dit ministrieel antwoord kon de Algem. Vergadering van den Pensioenbond van 8 November 1919 zich niet vereenigen, weshalve besloten werd zich te wenden tot de Tweede Kamer met een rekest-Januari l.l., waarin de zaak in den breede werd uiteengezet en ten slotte verzocht om deze voor alle vóór 1 Januari 1917 benoemde Indische landsdienaren en gepensionneerden, zoowel Europeesche als Inlandsche, zoo gewichtige aangelegenheid te willen ter hand nemen, opdat zij een waarborg mogen verkrijgen voor de uitbetaling hunner pensioenen onder alle omstandigheden, hetzij in den vorm van een fonds (fondsen), dan wel van een wet, waarin verklaard wordt, dat de Staat der Nederlanden die uitbetaling onder alle omstandigheden waarborgt. De Commissie voor de verzoekschriften heeft hierop der Tweede Kamer geadviseerd het adres neder te leggen ter griffie, ter inzage van de leden, daar overwogen dient te worden of het mogelijk is de reeds bestaande pensioenfondsen te laten gelden voor alle gepensionneerden. Voorloopig afwachten is nu het parool.

Het vorenstaande bevat een uittreksel uit eén van de hand van den heer Fokkens bovengenoemd, voorzitter van den Pensioenbond van Indische Ambtenaren, verschenen vlugschrift (overgedrukt uit het „Koloniaal Tijdschrift") van Mei l.l. onder het opschrift: „Een dringend belang voor Indische Landsdienaren en Gepensionneerden."

Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen. *)

Den 11en Maart 1920 werd ten huize van Mevrouw van Deventer—Maas te 's-Gravenhage, op initiatief van een voor dat doel ingesteld voorloopig Comité, besloten tot oprichting van een vereeniging, die tot taak heeft, de stichting en instandhouding van „een Koloniale School voor meisjes en vrouwen", te 's-Gravenhage.

Het plan voor deze school is ontstaan uit den arbeid van mejuffrouw L. Hellemans, die gedurende enkele jaren als verpleegster moedercursussen had georganiseerd. Bij uitbreiding van deze cursussen met eenige z.g. tropische moedercursussen, bleek de belangstelling daarvoor zóó groot, dat binnen korten tijd 75 pCt. van haar leerlingen daartoe behoorden. Een duidelijk bewijs dus voor de groote behoefte aan voorbereiding voor meisjes en vrouwen, die zich naar de Koloniën begeven. Dit werk, door zuster Hellemans geheel op eigen initiatief en zonder steun ondernomen, kon op den duur niet op deze wijze door haar worden voortgezet. De financieele zijde van het vraagstuk en de kwestie van geschikte lokaliteiten vroegen dringend om oplossing. Zij besloot toen een Commissie te vormen, waaraan zij haar plan voorlegde en wendde zich tevens tot verschillende autoriteiten en vooraanstaande personen op Koloniaal gebied.

Uit de samenwerking van die personen ontstond, in overleg met zuster Hellemans, het plan voor een school.

De bedoeling van de jonge vereeniging is om op deze school door middel van verschillende cursussen de jonge meisjes en vrouwen voor te bereiden op haar leven in de tropen. Hierbij is in de eerste plaats gedacht aan de jonge echtgenooten van de ambtenaren bij het B.B., van de officieren en van de employé's der handelsmaatschappijen en plantages. Het is voor deze jonge vrouwen, die vaak zoo hopeloos onvoorbereid haar soms zeer zware en ernstige taak gaan aanvaarden, zeker niet overbodig, dat er in het moederland een poging gedaan wordt om haar die zoo hoog noodige voorbereiding te verschaffen. Het is zeker niet te verwonderen, dat zij in het vreemde land, ver van verwanten en vrienden (soms bijna uitsluitend op inlanders aangewezen) fouten begaan in haar gezinsleven, die voor de gezondheid, of het leven der haren onherstelbaar zijn. Het leven in de tropen stelt geheel andere eischen aan de kennis der huisvrouw en moeder in verband met zuigelingenverzorging, kraamverpleging, hygiëne, voeding en huiselijke ziekenverzorging dan hier in Holland. Menig ongelukkig afgeloopen ziektegeval of ongeval zou een ander verloop hebben gehad, indien de betrokken huisvrouw beter op de hoogte ware geweest van de eerste beginselen der bovenomschreven kundigheden.

Te meer is dit het geval, waar men in de binnenlanden vaak uren ver verwijderd is van een plaats, waar goede deskundige hulp te verkrijgen is en er juist, in verband met het klimaat en deszelfs eigenaardigheden, zeer veel afhangt van het eerste ingrijpen.

Een weinig meer kennis van kraamvrouwenverzorging zou menige met verlof in patria terugkeerende vrouw een ernstige gyneacologische operatie hebben bespaard. Ook het meestal totaal onbekend zijn met taal- en volkenkunde maakt het leven van menig jong vrouwtje onnoodig moeilijker. Het gezinsleven zal er stellig ook op vooruitgaan, wanneer de vrouw door voorbereiding beter tegen haar taak is opgewassen. Het is vooral in de tropen van niet te onderschatten belang, wanneer de vrouw in staat is haar echtgenoot een milieu te scheppen, dat hem de vele moeilijkheden van zijn werkkring vergoedt. Als hij het niet in zijn huis kan vinden, dan rest hem weinig anders dan de soos. Vandaar dat zooveel jongemannen huiverig zijn Europeesche vrouwen naar de binnenlanden te laten uitkomen; het gevolg is een sterk bloeiend concubinaat met alle daaraan verbonden minderwaardige gevolgen. Ook voor het betere verband tusschen de Europeanen en de Inlandsche bevolking is het van groot belang of de vrouw voorbereid is op haar omgang met de Inlanders en of zij in staat is hen te helpen. Wij denken hierbij in het bijzonder aan de controleursvrouwen, die nú stellig onvoldoende zijn voorbereid.

Het Bestuur der Vereeniging heeft zich reeds gewend tot Z.E. den Minister van Koloniën om een jaarlijksche subsidie tot instandhouding der school en tot de bij Indië betrokken maatschappijen om finantieelen steun. Juist voor deze maatschappijen zal het werk der school van groote waarde zijn, daar het voor de werkkracht harer employé's van beteekenen-

*) Overgenomen uit het tijdschrift „Indië".
Red.-Com.



den invloed is, van welk gehalte hun gezinsleven is en of hun vrouwen tegen het Indische leven zijn opgewassen.

Reeds werden ons (ook van particuliere zijde) belangrijke toezeggingen gedaan, maar nog lang niet voldoende. Wij wenden ons tot allen, die er belang bij hebben, dat het Europeesche leven in Indië op hooger peil wordt gebracht, om krachtigen financieelen steun. Het moet niet langer kunnen voorkomen, dat wij jonge meisjes (soms nog bijna kinderen) naar Indië uitzenden, totaal onvoorbereid op de haar aldaar wachtende vaak groote moeilijkheden. Dit is, om geen scherper woord te gebruiken, onverantwoordelijk tegenover haar zelf en haar gezinnen.

In het programma der school zullen worden opgenomen: moedercursussen en leergangen over de beginselen der hygiëne, de voeding, de huiselijke ziekenverzorgen, taal-, land- en volkenkunde en verder al die bijzonderheden, die de practijk geleerd heeft dat een vrouw voor haar leven in de tropen moet weten.

Het Koloniaal Instituut heeft ons steun toegezegd in den vorm van leerkrachten en reeds heeft het Bestuur het oog gevestigd op personen, die den arbeid in de school met succes zouden kunnen uitvoeren. Indien het benoodigde kapitaal (f 60.000.—) bijeen is, kan tot den aankoop van een geschikt huis worden overgegaan en aan de verwezelijking der plannen worden begonnen.

Wie helpt ons dit mooie, nuttige werk tot stand te brengen? Zendt dan uw gaven op ruime, op goed Indische wijze aan de penningmeesteresse der Vereeniging: Mevrouw M. Stibbe, Sweelinckstraat 126, Den Haag.

W. A. L. ROS—VRIJMAN,
Presidente der Vereeniging
„Koloniale School voor meisjes en vrouwen'
te 's-Gravenhage.

Den Haag, 1 Juli 1920.

Nieuw Magazijn.

De aandacht wordt gevestigd op de opening van „Maison Balkanique", aan dat bekende oude grachtje, vlak bij Bosch en Dierentuin, vis à vis de autogarage „Mercedes".

Dit in alle opzichten naar de eischen des tijds ingerichte magazijn verkoopt uitsluitend geïmporteerde sigaretten, Havana- en Hollandsche sigaren.

Bij het binnentreden wordt de bezoeker aanstonds getroffen door de doelmatige en door properheid uitblinkende installatie, welke inderdaad „first class" mag heeten — een novum op dit gebied.

Voegen we hieraan toe dat de eigenaar, de heer G. H. Paré, die zijn inrichting naar eigen plan heeft ontworpen, tevens gezorgd heeft voor een gelegenheid tot keuring der verschillende merken, dan kan verdere aanbeveling gevoegelijk achterwege blijven.

Men brenge een bezoek en overtuige zich.

Alle bestellingen „franco huis".

Financieel Verslag „Boeatan" 1919.

Nota van Toelichting.

Winst- en verliesrekening. Het nadeelig saldo op 31 December 1919 bedraagt f 2554.58, dat met de nadeelige saldi sedert 1913 ad f 9388.29^5, een totaal uitmaakt van f 11.942.87^5, waarmede de vennootschap hoofdzakelijk sedert de oorlogsjaren is achteruitgegaan.

Het bedrag van den omzet, waaromtrent wordt verwezen naar Bijlage B, B^1, was f 3083.25 (f 1511.— E/R. en f 1572.25 consignaties), dus iets meer dan de verkoop in 1918;

tegen f 3011.27^5 (f 2093.42^5 E/R. en f 917. cons.) in 1918;

tegen f 3354.43 (f 2659.13 E/R. en f 655. cons.) in 1917;

tegen f 4771.28 (f 3980.35 E/R en f 790. cons.) in 1916;

tegen f 3615.52^5 (f 2811.42^5 E/R. en f 804. cons.) in 1915;

tegen f 4246.81^5 (f 3483.82^5 E/R en f 762. cons.) in 1914;

tegen f 7688.62^5 (f 5702.49^5 E/R. en f 1986. cons.) in 1913;

tegen f 9486.76^5 (f 7256.32 E/R en f 2230. cons.) in 1912.

Blijkens de balans, Bijl. A, beliep de onkostenrekening f 3836.15^5, tegen f 3706.69 in 1918, f 3446.40^5 in 1917, f 3314.58^5 in 1916, f 3286.22 in 1915, f 3548.74^5 in 1914, f 3560.80 in 1913 en f 3589.89^5 in 1912, zijnde ongeveer 124^5, 120, 10. 69, 90^8, 83^5, 46^3 en 37^8 percent van den omzet. Bovendien ondergingen de fondsen der Vennootschap eene vermindering van f 456.49. Deze vermindering is met de specificatie der onkosten aangegeven in de Balans (Kolom 5). De geleidelijke stijging van het onkosten-percentage is zoowel het gevolg van hooger huur, hooger salaris en meerdere kosten van licht, brandstof, water enz. als van de vermindering van den omzet.

De waarde van de winkelgoederen bedroeg blijkens de balans op 31 December 1919 f 5583.94.

Er werd een winst gemaakt van f 550.75, tegen f 529.42^5 in 1918, f 982.52^5 in 1917, f 1770.23 in 1916, f 1744.55 in 1915, f 723.11 in 1914, f 3229.5 in 1913 en f 3142.28 in 1912.

Op commissierekening werd een voordeelig saldo verkregen van f 520.75^5, voortspruitende uit den verkoop in commissie van goederen van verschillende consignatarissen.

Gedurende 1919 werd door de vennootschap aangekocht verschillend koperwerk enz., door een particulier uit Oost-Indië medegebracht en waarvoor een bedrag van f 780.— betaald werd. De vroegere aanvoer van artikelen door correspondenten in Oost-Indië werd nog niet hervat wegens de zeer hooge vrachtprijzen, waardoor de voorwerpen bijna onverkoopbaar duur worden. In vroegere jaren hadden aankoopen plaats tot de navolgende bedragen, n.l. 1918 f 769.80, 1917 f 348.49, 1916 f 452.80, 1915 f 579.55, 1914 f 1331.90, 1913 f 3156.51 en 1912 f 3540.50.

Aan rente kon over 1919 worden gekweekt een som van f 566.56, tegen f 439.15 in 1918, f 450.6 in 1917, f 377.01 in 1916, f 411.03 in 1915, f 405.6 in 1914, f 330.22 in 1913 en f 226.92 in 1912.

Bijlage C. geeft de bedragen aan, door de Vennootschap nog schuldig aan verschillende consignatarissen ad f 1539.80^5; afrekening zal geleidelijk plaats hebben.

Op beleggingen, bijlage D, is een nadeelig koersverschil te constateeren van f 456.49.

De hoofden Inventaris en Publicaties gaan ook thans voor f 1.— op nieuwe rekening over.

Het saldo in kas op 31 December 1919 bedroeg f 281.02^5, overeenkomende met het kasboek op dien datum; dat boek is met de aanwezige effecten aan de Commissie van onderzoek vertoond.

Door diverse correspondenten is aan de Vennootschap hetzelfde bedrag verschuldigd als op 31 December 1918.

De rekening met de Heeren Scheurleer en Zoonen alhier, sluit met een bedrag in ons voordeel van f 417.23 (Bijlage E).

Van de in commissie gegeven goederen is f 165.15 op nieuwe rekening overgebracht.

Het kapitaal der Vennootschap bleef ongewijzigd op f 30.000.—.

Een en ander samenvattende mag de financieele toestand der Vennootschap niet bemoedigend genoemd worden. Krachtige maatregelen zullen noodig zijn, om daarin verbetering te brengen.

's-Gravenhage, 10 Juli 1920.

Voor den Raad van Beheer:

G. VAN BERESTEIJN—TROMP, Presidente.
W. N. M. HUART, Thesaurier.

Nagezien en accoord bevonden,
Den Haag, 14 Juli 1920.
v. BENNEKOM.
H. L. LEVERT.

Balans per 31 December 1919.

1	Aandeelen in portefeuille	f	4200.—
4	Beleggingen	„	8030.96
7	Diverse correspondenten	„	942.12⁵
9	Goederen in commissie	„	165.15
12	Inventaris	„	1.—
17	Publicatiën	„	1.—
18	Scheurleer en Zoonen	„	417.23
25	Kassa	„	281.02⁵
48	Winkelgoederen	„	5583.94
58	Verlies saldo	„	11942.87⁵
		f	31565.30⁵
13	Kapitaal	f	30000.—
54	Diverse consignatarissen	„	1539.80⁵
49	Crediteuren	„	25.50
		f	31565.30⁵

Verlies- en Winstrekening over 1919.

31	Onkosten	f	3836.15⁵
2	Koersverlies op effecten	„	456.49
		f	4292.64⁵
48	Verkoop van winkelgoederen	f	550.75
5	Commissie	„	520.75⁵
49	Interest	„	566.56
19	Subsidie	„	100.—
	Verlies	„	2554.58
		f	4292.64⁵

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

„Indië Weerbaar".

De heer J. G. Boon bespreekt in het „Soer. Hbl." de zienswijze van generaal Snijders, gewezen opperbevelhebber van het Nederlandsche leger gedurende den mobilisatietijd, uitgedrukt in diens lezing voor de Verg. „Indië Weerbaar" te Bandoeng.

„Het Nederlandsche volk heeft niets geleerd", betoogt generaal Snijders o.a.

Wanneer men op 70-jarigen leeftijd tot die conclusie is gekomen, zegt Schr. o.m., en dan nog hoopt een steentje te kunnen bijdragen, dat tot verbetering der psyche van ons volk kan voeren, dan is het brengen van een eerbiedig saluut aan den grijzen Nederlandschen generaal een dankbaar aanvaarde plicht. Waar echter de generaal in zijn verbeelding ziet een machtigen Nederlandschen Statenbond met 45 millioen zielen, Nederland en Ned.-Indië, beide zelfstandig en zelfbesturend in eigen inwendige aangelegenheden, doch onder de souvereiniteit van het Oranjehuis nauw vereenigd en verbonden in zaken van buitenlandsche- en economische politiek; verbonden ook door een eeuwenoude samenhoorigheid en een daaruit gegroeide innige belangengemeenschap; machtig door rijkdom en welvaart, door den invloed van zijn geest en cultuur; geëerd en geëerbiedigd om de uitkomst van zijn imposanten beschavingsarbeid, om zijn vrijheid en de vrijzinnigheid zijner instellingen en beginselen, daar jaagt hij een onzes inziens onbereikbaar ideaal na, omdat die Statenbond uit zulke heterogene bestanddeelen zou bestaan, dat zelfs de oude Oostenrijksche monarchie er een homogeen lichaam bij zou gelijken. Maar zelfs al ware de stichting van zulk een bond een mogelijkheid, dan zou zij kosten een aantal jaren, zóó groot, dat moeilijk verwacht kan worden, dat ons de tijd zal worden gelaten tot die stichting.

Men moge idealist zijn — en o.i. telt de wereld er nog te weinig — men moet zijn idealen een reëelen ondergrond geven, wil het idealisme in de toekomst vruchtdragend kunnen zijn.

Over de verdediging van Indië sprekend, zegt gen. Sn.: „Het onbereikbare van een verdediging van geheel Indië inziende, heeft men indertijd gemeend zich tot die van Java alleen te moeten bepalen. Maar ook dit gaat het vermogen der tot dusver beschikbare krachten verre te boven, gegeven de groote uitgestrektheid van dit eiland, zijn voor de verdediging ongunstigen langwerpig smallen vorm, het groot aantal, voor den vijand bruikbare anker- en landingsplaatsen en havens.

In vroegeren tijd kon intusschen de gedachte alleen Java te verdedigen, recht van bestaan hebben. Maar heden niet meer.

Naar gelang de economische ontwikkeling der overige eilanden voortschrijdt — en gelukkig zijn wij in dit opzicht op den goeden weg — naar die mate wordt het minder toelaatbaar die gedeelten van ons gebied onverdedigd prijs te geven aan den eerste den beste, die ze nemen wil. Dat verbiedt onze nationale waardigheid; dat zou noodlottig zijn voor ons staatkundig prestige tegenover de Indische volken; dat zou zijn verzaking van onzen plicht tegenover de wakkere ondernemers, die hun geld en hun krachten geven, om ons Indisch Rijk op te heffen tot bloei, welvaart en beschaving. Maar bovendien zou de inbezitneming van den archipel buiten Java leiden tot een economische- en strategische isoleering van dit eiland zelf, waardoor dit weldra zonder strijd, den vijand als een rijpe vrucht in den schoot zou vallen. Want Java is onmachtig gedurende noemenswaardigen tijd zelfstandig economisch te leven."

Volkomen juist en geheel in de lijn van wat wij reeds jarenlang prediken, merkt de heer Boon o.m. op. Z.Exc. ziet den toestand, waarin zoowel Nederland als Indië kunnen, zullen komen, zeer goed in, wanneer hij zegt: „Stel: een der groote zeemogendheden aan den Indischen- of den Grooten Oceaan verzet zich tegen een bondsbeslissing en verklaart den oorlog aan een ander rijk.

Zij voorziet, dat de tegen haar uit te zenden bondsstrijdmacht om geografische- of strategische redenen haar doortocht zal nemen door den Ned.-Indischen archipel. Nu mag men toch niet aannemen, dat bedoelde zeemogendheid zal blijven afwachten, totdat die doortocht volbracht zal zijn? Zij zal integendeel den tijd, gedurende welken die bondsmacht wordt gevormd, samengetrokken en tegen haar afgezonden (wat alles nog geschieden moet, nadat de Volkenbond heeft besloten op te treden; zie Art. 16, 2e al. V. B. Statuut), benutten om — wetende, dat Ned.-Indië dien doortocht zal toelaten en bevorderen (Art. 16, 3e al. als voren) en dus geen beroep op onzijdigheid kan doen — zich op den weg der bondsmacht — de door ons gebied vast te leggen, vlootsteunpunten en hulpbases te bezetten, steenkolen- en oliedepôts, herstellingswerkplaatsen, stapelplaatsen van voorraden in het bezit te nemen. Zoo krijgt Indië een oorlog in zijn gebied onverhoeds en uit de eerste hand, terwijl het bij zijn verweer voorloopig uit-

sluitend op eigen kracht zal zijn aangewezen. Gegeven het onverminderd en nog dagelijks aan den dag tredend imperialisme der groote mogendheden, haar expansiebehoeften en onderlingen naijver, zal men moeten erkennen, dat voor Ned.-Indië het oorlogsgevaar door de instelling van- en Nederland's toetreding tot den Volkenbond vermeerderd is. Datzelfde geldt voor Nederland, gelegen in een strategisch brandpunt te midden van onderling vijandige of op elkander naijverige groote mogendheden."

Maar wat voor ons geldt, slaat op elke natie, vervolgt de heer Boon; en aangezien het meest waarschijnlijke geval is, dat een zwakkere door een sterkere natie zal aangegrepen worden en zij het er niet op mag laten aankomen, dat haar gebied gevioleerd, verwoest en uitgeput wordt vóór het tijdstip, dat hulp van den Volkenbond nadert, zal hij zich tegen het meest voor de hand liggende gevaar reeds wapenen door in het kader van den Volkenbond, zich aan te sluiten bij andere naties, welker belangen in groote lijnen en in dat opzicht met de hare samengaan. Zoo kunnen wij ons geen door Duitschland aangevallen Frankrijk denken, zonder dat Engeland het bijspringt en evenmin kunnen wij ons een aangevallen Nederland denken of een aangevallen Indië, zonder dat het Engelsche imperium voor ons in de bres springt. Wil zulk een hulp echter effectief en tijdig kunnen werken, dan dienen de verdedigingsstelsels dier naties in elkaar te grijpen. Had België een verbond met Frankrijk gehad, dan was het niet onmogelijk geweest, dat — bij behoorlijke krachtsinspanning van e.g. land — de Duitsche invasie aan de Maas reeds was gekeerd geworden. Ongetwijfeld was dan aan ons land het lot ten deel gevallen, dat België in '14 beschoren is geweest. Reeds vóór den oorlog had het daarom op onzen weg gelegen een krachtige flankdekking te vormen van den zuidelijken buurstaat.

Schr. sluit zich dan ook geheel aan bij het betoog van den heer J. C. C. Tonnet, waar deze de defensiestelsels van Nederland en zijn koloniën besprak. Hem acht Schr. een optimist, die zijn idealen een stevigen ondergrond geeft. De verwezenlijking van het ideaal van gen. Sn. — de mogelijkheid er nog buiten gelaten — ligt in een zóó verre toekomst, nog verder dan die van een economisch weerbaar Indië, dat het van een juist politiek- en militair inzicht getuigt, om zich ook in dien langen tusschentijd tegen alle gebeurlijkheden te wapenen. Alleen — de generaal is het volmaakt met Schr. eens — kunnen wij niets; opgenomen in een bond van staten die althans voorloopig belangen-gemeenschap hebben, kunnen wij veel.

De heer Boon besluit: Hoe goed bedoeld de redevoering van generaal Snijders dan ook moge zijn, zij heeft Ned-Indië niet gegeven wat het er van mocht verwachten. Z. Ex. vulle haar aan en trede in een debat, dat wij aan de hand van vroegere voorstellen door ons gedaan en kort geleden ook in Nederland naar voren geschoven door Tonnet, bij dezen openen.

„Indië zal behouden blijven of verloren gaan door een beslissenden zeeslag, die niet dóór ons, maar ook niet zonder ons geleverd zal worden. En al zal misschien de Nederlandsche vlag niet blijven waaien in den archipel, zij zal dit wèl te Aden, te Melbourne, te Kaapstad, d.w.z. voor Indië, en van daaruit desnoods zal Nederland heroveren, wat eventueel voorloopig verloren mocht zijn gegaan."

Ziehier een mannelijke verklaring, welk in duidelijkheid en eenvoud bijna die nabij komt, door Clémenceau gedurende den oorlog geuit: Ik zal vechten voor, ik zal vechten in, ik zal vechten achter Parijs.

Tonnet's woorden, generaal Snijders, hebben bij ons gezond nuchter oordeelende Indische Nederlanders gepakt. Daaraan hadden zij houvast; dat hebben zij niet gevonden in Uw door hen begrepen, maar niet onderschreven ideaal van den groot-Nederlandschen statenbond, welks toekomstbeeld zich voor hen in het oneindige verliest.

Filmkeuring.

In verband met het in werking treden der bi- coop-ordonnantie, zullen alle films in 't vervolg d- een centrale commissie te Batavia voor hun vert- ning in den archipel gekeurd moeten worden. (Loc.)

Studiebeurzen Technische Hoogeschool.

De opening der T. H. te Bandoeng brengt de noo- zakelijkheid mede om voor de studie van die inric- ting van onbemiddelde jongelieden van goeden aa- leg, beurzen beschikbaar te stellen. Het ligt volge- de begrooting voor 1921 in de bedoeling om vo- studie aan inrichtingen van hooger onderwijs Nederland geen beurzen meer toe te kennen op de voet van het Kon. Besl. in Ind. Stbl. 1918 No. 7- voor die studieinrichtingen, waartoe Indische inst- lingen van hooger onderwijs de gelegenheid bied- (voorshands dus alleen voor de studie van civielin- nieur). De beurzen zullen ten hoogste *f* 800 be- dragen. Voor 1921 wordt gerekend op 3 beurze- gedurende het eerste en 6, gedurende het twee- halfjaar. (Loc.)

Een studiebank.

Het „Bat. Nwsbl." schrijft o.m. dat men tha- gereed gekomen is met de jarenlange voorbereidin- van de plannen om, op initiatief van den heer Klu- man, te geraken tot de oprichting van een Studi- bank, welke ten doel heeft het verschaffen van fon- sen aan studeerende personen, die daarvoor in d- termen vallen, waarbij niet wordt gelet op kunne- ouderdom, godsdienst of landaard.

Men gaat hierbij niet uit van het bekende ide- van vrije studie, dat mogelijk wordt gemaakt do- studie-beurzen en studie-fondsen. Nee- de Studiebank beoogt, zooals de naam zulks ree- uitdrukt, de noodige gelden te verschaffen aan jon- gelui om zich in een bepaalde richting te ontwikke- len, doch onder conditie, dat zij die gelden leene- van de „Bank" om na genoten opleiding de ver- strekte fondsen geleidelijk terug te geven.

De jongelui betalen dus inderdaad hun eige- studie; zoodra zij zich dank zij de opleiding ee- goede positie hebben weten te verschaffen en de voorgeschoten gelden hebben gerestitueerd, zijn zi- niemand dank verschuldigd en hebben zij aan nie- mand eenige verplichting. Men krijgt het geld niet, men leent het, op uiteraard allergunstige condities.

De heer Klusman, de geestelijke vader van deze plannen, heeft als goed handelsman redeneerend, gezegd: evengoed als wij crediet verschaffen aan Chi- neezen, evenzoo geven wij nu crediet aan jongelui, die door gebrek aan middelen hun studies niet kunnen voortzetten.

De rente krijgt de handel terug in den vorm van goed-opgeleide krachten, welke bij het bestaande personeels-gebrek in Indië ons allen goed te stade zullen komen.

De bronnen van inkomsten der Vereeniging zijn: Contributies, vrijwillige bijdragen, erfenissen, legaten, schenkingen en alle andere gewettigde middelen.

De Studiebank leent onder de voorwaarden en in den vorm door het bestuur voor elk geval in het bijzonder vast te stellen, geld uit aan hen, die zulks, naar het oordeel van het bestuur, behoeven ter voortzetting en voltooiing van studies. Dezulken blijven tegenover de Studiebank debiteur, totdat het geleende bedrag, vermeerderd met een kleine rente voor administratiekosten, aan de Vereeniging zal zijn terugbetaald. In de meeste gevallen zal die terugbetaling successievelijk in payementen geschieden, nadat de afgestudeerden zich een positie in de maatschappij zullen hebben verworven.

UIT DE INDISCHE PERS.

De installatie van den Regent van Bandoeng. Zaterdagavond, den 10en April 1920, was er ten Regentshuize te Tjiandjoer eene afscheidsreceptie van den

vertrekkenden Regent, die in die functie te Bandoeng is benoemd en waarvan tal van personen gebruik maakten een afscheidsgroet te brengen aan dit inlandsche bestuurshoofd en zijne familie, die de sympathie genieten van allen, waarmede zij in aanraking komen.

De Chineesche ingezetenen boden daarbij den Regent een herinneringsgeschenk aan.

Maandag, den 12en April, had het vertrek naar Bandoeng plaats. Een duizendtal personen deden daarbij uitgeleide en de locomotief van den trein was met bloemen versierd.

Ter hoofdplaats Bandoeng aangekomen, trok de Regent bij zijne moeder in om zich des middags ten 12 ure naar de Regentswoning te begeven. De Resident en alle ambtenaren, wier aanwezigheid voor de installatie noodzakelijk was, waren dáár verzameld, zoomede een groot aantal belangstellenden, waaronder vele Nederlanders en Chineezen.

Alle officieele personen, waaronder de Legercommandant, de aanwezige generaals, de burgemeester, de inlandsche prijaji's, enz. waren in vol ornaat.

De Regent had plaats genomen in het midden.

Rechts van dezen zaten de Resident en de Legercommandant; links de burgemeester, de assistent-resident, enz.

Nadat de secretaris der Residentie het benoemingsbesluit had voorgelezen, hield de Resident een toespraak, welke door den Regent werd beantwoord.

Daarna had de beëediging plaats en werd de champagnewijn rondgediend. (Djawa Tengah 14 April 1920).

Critiek op de berichten, welke het „Aneta"-bureau telegrafisch naar Nederland zendt. Het „Aneta"-Bureau heeft onlangs naar Nederland geseind dat Raden Rachmad, de jongere broeder van Sosrokardono, door de politie was in hechtenis gesteld, aangezien hij op de som van *f* 3500 beslag had gelegd, teneinde daaruit de kosten van de reis naar Nederland van Alimin te bestrijden.

Het Beheer van de Neratja heeft, naar aanleiding van dit bericht, een onderzoek ingesteld en bevonden dat dit bericht geheel en al op fantasie berust, het daarbij betreurende dat het Aneta-Bureau er blijkbaar behagen in schept om berichten, die op de Inlanders betrekking hebben, steeds in slechten zin aan te dikken.

Ook de redactie van de *Djawa Tengah* betreurt in haar nummer van 4 Mei 1920 deze eigenschap van het Aneta-Bureau en verklaart, dat ook zij de ervaring heeft opgedaan dat dit Bureau herhaaldelijk zulke verkeerde voorstellingen van zaken geeft.

Dat is misschien nu wel niet zoo zeer te wijten aan het Aneta-Bureau zelf dan wel aan den rapporteerenden correspondent, die meer objectief zal moeten zijn.

Van onderwijzer tot politieman. Ganden Seta schrijft in de *Neratja* van 20 April 1920, dat op den 23en van die maand de 1ste Inlandsche onderwijzer op de Hollandsch-Indische school aldaar, de heer M. Djajengminardo, zijne functie zou neerleggen om eene betrekking bij de politie te aanvaarden en voor dat doel te Batavia een cursus voor opziener van de politie zou volgen.

Met ingang van 1 Mei 1920 zou hij alvast tot adspirant-politie-opziener te Tegal worden benoemd en als zóódanig worden bezoldigd met *f* 200.— per maand, plus *f* 25.— per maand huishuur, verder *f* 10.— per maand reisgeld en *f* 20.— per maand toeslag of te zamen *f* 255.— per maand.

In de maand Augustus begint te Batavia de cursus en na een afgelegd gunstig examen volgt dan de definitieve benoeming tot politie-opziener 2e klas op *f* 250.— per maand plus de emolumenten.

Het lijkt oppervlakkig vreemd dat een onderwijsman tot politieman wordt benoemd en dat hij gekozen werd uit de vele inlandsche mede-sollicitanten.

Doch voor de collega's-onderwijzers is deze overgang een gunstig teeken, waaruit blijkt, dat de Inlandsche onderwijzers in Ned.-Indië bij een anderen tak van dienst kunnen overgaan, als dit in het belang van den dienst nuttig wordt geacht en zij dus niet ten allen tijde op den dienst bij het Inlandsch onderwijs zijn aangewezen.

Deze benoeming is dan ook met vreugde in de Inlandsche onderwijzerswereld begroet, want zij maakt een einde aan de algemeen verspreide meening dat men, eenmaal bij het Inlandsch onderwijs in dienst getreden zijnde, daar niet uit kan komen.

Het is nu maar te hopen, dat de heer Djajengminardo zijne talenten bij den politiedienst zal kunnen toonen en dat hij het corps Inlandsche onderwijzers geen oneer zal aandoen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De redenen van de beweging der studenten in China.

Deze zijn volgens mededeeling, voorkomende in de *Djawa Tengah* van Mei 1920, niet alleen gelegen in het oprecht verlangen om van de Chineesche Republiek eene werkelijk vrije Republiek te maken, doch ook om er op aan te sturen dat de Chineesche Regeering algeheele openbaarheid geeft aan het Chineesche volk van al de geheime tractaten, overeenkomsten en nota's, welke zij met Japan heeft gesloten.

Ten aanzien van dit laatste punt bestaat er geen verschil tusschen de partijen in China, die allen van meening zijn dat, zoolang China onder Japanschen invloed staat en de bestaande verhoudingen tusschen China en Japan aan het volk onbekend zijn, er van eene oplossing van de binnenlandsche geschillen geen sprake kan zijn.

China moet weten wat onder China wordt verstaan en of het de bedoeling van Japan is om het Russisch aandeel in de Chinese Eastern Spoorweg over te nemen.

Ook moet het Chineesche volk kennis nemen van de mogelijkheid, of de Chineesche Regeering het uit den oorlog met Rusland verkregen gebied zal gaan verdeelen om als onderpand te dienen voor geleende gelden.

Het zijn de Chineesche studenten, die zich tot taak hebben gesteld openbaarheid van de Regeering uit te lokken en zij worden tot zulk eene actie wel gedwongen, omdat de andere elementen het stilzwijgen bewaren, w.o. ook het oude Parlement, dat te lang eene veel te zwakke houding in deze heeft aangenomen en bewijzen te over heeft gegeven, dat het geen steun is voor tal van Chineesche Bevolkingsgroepen.

Bovendien maken de Chineesche nieuwsbladen melding van een optreden der Chineesche Regeering tegen de Chineesche studentenbonden en bevat de *Peking Press* zelfs de circulaire, welke door het Bureau van Politie te Peking aan het Departement van Buitenlandsche Zaken is gezonden.

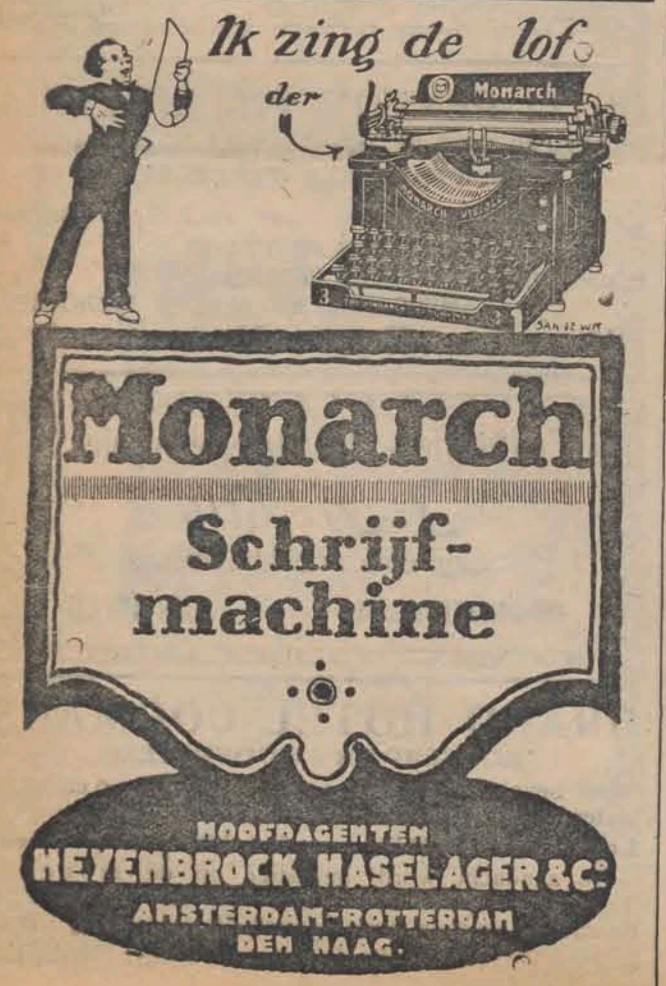
Daarin wordt o.m. gezegd, dat het ten duidelijkste is gebleken dat de te Shanghai aanwezige studentenbond, waarvan de statuten in de *Shanghai Press* zijn bekend gemaakt, deze per circulaire aan de andere studentenvereenigingen in China hebben gezonden, met verzoek om hulp en steun.

De circulaire, welke voor Peking was bestemd, werd aldaar door het Bureau van Politie aangehouden, aangezien het volgens de artikelen 8 en 12 van het Reglement van Politie aan de studenten verboden is zich met de daadwerkelijke politiek in te laten.

De Politie in China vindt, dat de daaraan besteede tijd beter in het belang van de studie kan worden benut. Zij ziet bij die meening evenwel over het hoofd, dat de vroeger gehouden demonstraties van de studenten hoofdzakelijk waren gericht tegen de houding van de Diplomatie.

De Chineesche Regeering heeft altijd hoop gehad, dat onderlinge scheiding en verdeeldheid van zelf een einde zouden maken aan de studentenbewegingen, doch nu die zaken een geheel andere richting zijn uitgegaan dan verondersteld en gehoopt werd, is door het Ministerie van Onderwijs, op voorstel van het Bureau van Politie te Peking, aan den civielen Gouverneur van Kangso en den militairen Commandant van Shanghai de instructie gegeven om met alle beschikbare middelen en met kracht alle bewegingen van de studenten den kop in te drukken en de bestaande voorschriften met klem te handhaven.

Intusschen is op 14 April 1920 te Peking het on-



derzoek van 40 studenten begonnen, die aan de vroegere opstootjes hebben deelgenomen.

Op dienzelfden dag boden een 600-tal studenten zich aan voor hetzelfde onderzoek en verzochten zelfs in voorloopig arrest te worden gesteld, aangezien zij meenden ook schuldig te zijn.

De rechterlijke autoriteit heeft naar aanleiding hiervan eene circulaire uitgegeven, waarin bekend wordt gemaakt dat in dergelijke verzoeken niet kon worden getreden.

De gehouden Fancy-fair te Kediri. De *Pewarta Soerabaija* van 14 April 1920 maakt melding van een op den avond van den 9en dier maand ter hoofdplaats Kediri gehouden Fancy-fair in de Societeit „Brantas", waarvan de opbrengst moest dienen voor een Wees- en Armhuis ter plaatse.

De Chineesche gemeente toonde voor deze liefdadigheidsvoorstelling groote belangstelling en zeker niet het minst de Majoor-Chinees-titulair, de heer Djie Thaij Hien, die op dien avond een eethuis exploiteerde, waarin hij werd bijgestaan door zijne echtgenoote en dochters.

De uitkomsten van deze fancy-fair, welke slechts één avond duurde, waren bevredigend.

Er werd *f* 10.000.— geïnd, waarvan *f* 3000.— werd ontvangen uit het Eethuis.

Hetgeen door de Bar, de Restauratie van den Resident en de warong van den Regent, waar men allerhande goed toebereide spijzen kon krijgen, moest worden gestort, daarvan was het juiste bedrag niet bekend.

Aan den Majoor-Chinees-titulair van Kediri wiidt de berichtgever een woord van hulde en dank voor al zijne bemoeiingen en zijn liefdadigheidszin, in de hoop dat hij de belangen van zijn landgenooten niet zal vergeten.

De Chineezen toch kunnen best ook geld gebruiken en de Tjiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging ter plaatse zeer zeker, want als deze geldelijk niet wordt gesteund, kan zij hare matten wel oprollen.

Ook in andere zaken zal men gaarne den Majoor-Chinees in beweging zien komen.

LITERATUUR-OVERZICHT.

De Macedoniër.

In het Aug.-Nr. van dit Zendingstijdschrift vervolgt Ds. D. Pol zijn lezenswaardige beschouwingen over het land en de bewoners van Midden-Java ten Zuiden". — Ds. H. Dijkstra geeft een overzicht van een dezer dagen verschenen boekje van de hand van Ds. M. Lindenborn, waarin de zendeling J. L. Zegers (te Indramajoe in de jaren 1870—1890) uit zijn dagboek geteekend wordt. — Verder wordt o.m. in de rubriek „Uit mijn Camera" van Ds. Dijkstra de aandacht gevestigd op een 4-tal nieuwe uitgaven van de Ned. Zendingsvereeniging, n.l.: I. Het bewerken van den Zendingsbodem, door zendeling H. van der Klift op Z.-O.-Celebes (*f* 0.25). — II. Karon. De kleine verschoppeling, door J. H. Blinde (*f* 0.25). — III. Allah Akbar, door M. Lindenborn (*f* 0.25) en IV. het boven reeds genoemde boekje over zendeling Zegers (*f* 0.60).

Lichtstralen op den Akker der Wereld.

Afl. III van jaarg. 1920 is gewijd aan de nagedachtenis van Christiaan Albers (geb. 1837, overl. 17 Febr. 1920 te Zeist), zendeling der Nederl. Zendingsvereeniging. Schr. is zendeling J. H. Blinde.

Annalen Missiehuis Tilburg.

Pr. J. Yernaux vertelt in het Aug.-Nr. het een en ander over het Missiewerk op de Kei-eilanden. — Onder het opschrift „Schetsen uit Tanimbar" deelt Pr. P. Drabbe eigenaardige bizonderheden mede over het verhuizen van heele kampongs; niet alleen de roerende, maar ook de onroerende goederen met de huizen incluis worden daarbij medegenomen. Echt Amerikaansch, met het verschil, dat zoo'n verhuizing wat heel lang, soms wel een jaar duurt. Dat komt — zegt Pr. Drabbe — omdat de Tanimbarees één dag werkt en er dan zes rust, en bovendien op dien éénen werkdag ook nog meer rust dan werkt!

Neerlandia.

In de Aug.-afl. een artikeltje van den hr. Fr. Oudschans Dentz „De Hollandsche boeren in Suriname. Een herdenkingsdag." — Verder de maandelijksche Indische causerie van Ds. van Lingen, die het thans hoofdzakelijk heeft over Bandoeng, „de villastad op de hoogvlakte".

Maleische grammatica.

Als uitgave van de Kon. Militaire Academie te Breda is verschenen de vierde, gewijzigde druk van „Maleische taal. Overzicht van de grammatica, door Prof. C. Spat, hoogleeraar aan de Kon. Mil. Ac."

Nationale Staatkundige Gids.

Onder het opschrift „De economische politiek der Indische Regeering", bevat het 29 Juli-Nr. van dit weekblad eene beschouwing naar aanleiding der benoeming eener commissie die in opdracht kreeg onderzoekingen in te stellen betreffende den toestand der coöperatie in Indië.

Assaineering van Sibolga.

Bij Albrecht en Co. te Weltevreden is verschenen een boekwerk, waarvan de uitvoerige titel luidt: „Departement der Burgerlijke Openbare Werken. Mededeelingen en Rapporten. Afdeeling G. Werken in het belang van de gezondheid 1919. No. IV. Assaineering van Sibolga, door H. G. Nieuwenhuis, architect van den Waterstaat." Dit, ook door illustreering hoogst belangrijk geschrift bevat vele interessante en waardevolle gegevens; vooral op het gebied der malariabestrijding vermeldt het bijzonderheden, waardoor het rapport (de schrijver was tevens uitvoerder der assaineeringswerken), voor de in de tropen op het gebied van volksgezondheid werkzame technici vooral van waarde zal zijn. De hoofdstukken I en II, resp. getiteld: „Eenige mededeelingen over Sibolga en de beteekenis dier plaats" en „Klimaat, ligging en plaatsbeschrijving", vullen in menig opzicht de bestaande beschrijvingen aan.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 17: Makassaren, door H. C. (met afbeelding van een Makassaarschen bediende die, gewapend met lans en dolk, een nog al oorlogzuchtigen indruk maakt). — Het volgende artikel handelt over Bandoeng, de stad welke zich zoo verbazend snel ontwikkelt; fraaie illustraties zijn aan de beschrijving toegevoegd. — Verder vindt men in deze afl. het eerste gedeelte der rede, uitgesproken door den hr. Engelenberg, ter gelegenheid der „Indië Weerbaar"-vergadering te Bandoeng op 24 Mei j.l. — Ten slotte een leerrijk stukje: Posteneleven, door F. J. van der Lijke Prins. VII. Onze bedienden (wordt vervolgd).

Die katholischen Missionen.

In de Juli-afl. een artikel van G. Lehmacher S. J. over Celebes, dat een algemeenen indruk geeft van land en volk; blijkbaar heeft de schr. van deugdelijke bronnen gebruikt voor zijne beschrijving.

Commercial Holland.

De hr. J. J. Paerels schrijft in No. 21 een interessant, geïllustreerd artikel: Nutmeg and clove culture in the East Indies. — De hr. C. J. Dixon houdt eene beschouwing (eveneens met illustraties), getiteld: The east coast of Sumatra and its cultivation", voornamelijk handelend over de rubbercultuur in dat gewest.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 31: Prijs van geraffineerde suiker in den kleinhandel voor gewoon gebruik in verschillende landen op 1 Juli 1920, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Over de wenschelijkheid van de instelling eener medische arbeidsinspectie in Ned.-Indië, door Dr. W. J. Bais (Betoog dat de tegenwoordige ambtenaren van de arbeidsinspectie op hygiënisch en medisch gebied de noodige speciale kennis missen, om ten volle voor hun taak berekend te zijn). — Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië over 1918, besproken door Dr. J. C. Koningsberger. — Vereeniging ter bevordering van landbouw en nijverheid „Djember". (Overzicht uit het jaarverslag over 1919). — Koloniale Staten van Suriname (openingsrede waarn. Gouverneur). — Uitvoer van Java en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen enz., benevens een opgave van literatuur over rubber.

In- en Uitvoer.

No. 30 bevat een opstel over de wereldproductie en -consumptie van rubber. We ontleenen er de mededeeling aan dat van al de grondstoffen, door de moderne industrie gebruikt, ruwe rubber wellicht de eenige is, die in de oorlogsjaren niet in prijs is opgeloopen; de rubberprijzen waren in 1919 zelfs aanmerkelijk lager dan in 1913. Toch is het verbruik in zeer sterke mate toegenomen; in 1919 werd over de geheele wereld bijna driemaal zooveel verbruikt als in 1913.

Sluyter's monthly East Indian Magazine.

No. 2 van dit nieuwe Indische, te Batavia verschijnend maandschrift is, wat inhoud (tekst zoowel als illustratie) betreft, even belangwekkend als het 1e Nr. Inhoudsopgave: The Engineering Congress at Batavia by van der Kop. — Singapore, the Lion-city of Malacca. — The cultivation of cocoa on the plantation „Bodeg" (in Soerakarta), by J. G. van der Held. — The buildings of the Educational Department at Weltevreden. — A visit tot one of Java's crater regions, by J. Karow. — Excavations of Hindu-Javanese antiquities at Panataran, by Dr. F. D. K. Bosch. — The first Netherlands Indian Annual fair at Bandoeng. May 17th. June 5th 1920, by L. van Vuuren. — Toba lake, a touristical and geological sketch, by Dr. J. Zwierzycki. — Two views from Bali. — The timber trade in Netherlands India, by J. J. Menger. — Rainfall and cultures in Netherlands India, by Dr. E. C. Jul. Mohr.

Het Missiewerk.

No. 1 van den 2en jaarg. bevat o.a. de volgende bijdragen: Celebes' nieuwe Apostolische prefectuur, door Mgr. Dr. G. J. Vesters (met portret). — Indië en de Indische missies. Het zilveren priesterfeest van Mgr. M. G. Vuylsteke, apostolisch-vicaris van Curaçao, door P. J. Verlet. — Gouden jubilé der Dominicaansche Missie op Curaçao.

De Tropische Natuur.

Inhoud van afl. 6, jaarg. 1920: Porpita, door Dr. H. C. Delsman. — Een interessante gast van Aristolochia (Papilio aristolochiae Fabr.), door S. Leefmans. — Van Rafflesia en Amorphophallus, door J. C. van der Meer Mohr. — Een fietstocht in het Bantamsche, door M. E. J. — Excursie van de afdeeling Batavia naar Soenter, door M. E. Engles-Julius (al deze bijdragen met afbeeldingen).

Het Nederlandsche Zeewezen.

No. 15 (van 1 Aug.) bevat een beschrijving van de haven van Makassar, benevens eenige statistische cijfers omtrent de havenbeweging, havengelden, enz. Behalve eenige toepasselijke plaatjes, een duidelijke voorstelling van de haven.

Zendingstijdschrift „De Opwekker".

Hoofdzakelijke inhoud der Juni-afl.: Inlandsche kerk en uitlandsche zending op het zendingsterrein. — De schoolarbeid van het Ned. Zendelinggenootschap in de Minahassa. — Onze vooruitzichten als wij niet meer in de zending kunnen arbeiden, door J. Metz. — Hongerlijdende zendelingen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 52 van den vierden jaarg. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Bij het portret (n.l. van den hr. P. van Leersum), door C. F. B. — Algemeene Plantenteelt (vervolg), door A. de Koning. — Causerieën over natuurwetenschap (vervolg), door H. van Meurs. — Harmsen's vondst (met betrekking op de Bruine binnenbastziekte), door C. M. Hamaker. — Canavallia Lineata. De groenbemester voor gronden tot 1500 voet boven zee, door H. Veen Sr. — Zuiggasmotoren, door M. — De rubrieken cultuur- en landbouwberichten bevatten o.a.: Een gouden tabaksjaar. — Welke waarde hebben de practische ervaring en het wetenschappelijk onderzoek voor den tropischen landbouw en hoe moet de onderlinge verhouding zijn? Voordracht door W. J. Garretsen. — Voordracht over bevordering der volksgezondheid op een door cultuurondernemingen, gehouden door Dr. Ch. W. F. Winckel.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Inhoud van jaarg. 4, No. 5: Over de oorsprong van het melksap van Hevea Brasiliensis op grond van proeven met geringde boomen, door Dr. W. Bobilioff. — Enkele gegevens over de hernieuwing van den bast bij Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff. — Latex en rubber van individueele boomen. I. Methodiek, door Dr. O. de Vries.

Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde.

In No. 4 van jaarg. 1920 (tweede helft) schrijft Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan een artikel „Over de penis-staafjes der Inlanders van den Indischen Archipel".

Handleiding Inl. Bestuursambtenaren.

Van het seriewerk: Handleiding ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera (uitgave van het Departement van Binnenlandsch Bestuur) is verschenen No. 17, getiteld: Sereh-ordonnantie, fabrieken-ordonnantie en eenige bepalingen betreffende het particuliere landbouwbedrijf (Hollandsche en Maleische tekst).

De Java-Post.

Pr. Vertenten, de gezellige causeur, schrijft in het Nr. van 25 Juni een interessant artikel over de kangoeroes (door de Kaja-kaja's *s a h a m* genoemd), die in grooten getale in Zuid-Nieuw-Guinea in het wild voorkomen. — In hetzelfde Nr. het eerste gedeelte eener beschouwing: Art. 123 en de Islam", welke als volgt wordt ingeleid: „Teneinde den tegenstanders van Christelijke penetratie in Indië het arbeidsvermogen te besparen, dat zij verliezen door wijzigingen van art. 123 R.R. met beroep op den Mohammedaanschen aard der Javaansche bevolking te bestrijden, is het misschien nuttig een kleinen vliegtocht over de islamitische wereld te organiseeren en eens gade te slaan hoe in andere gewesten over de positie van den Katholieken priester te midden eener Mohammedaansche samenleving gedacht wordt."

Suriname.

Eenige maanden geleden werd een ontwerp-verordening door de Koloniale Staten goedgekeurd, strekkende tot verhooging der pensioenen met 20 pCt.

Onder het hoofd *„Een dilemma"* schrijft „De West" van 25 Juni daaromtrent het volgende:

„De verordening werd tot dusverre niet afgekondigd, omdat de regeering alsnog een aanvulling noodig achtte. Zij wenschte aan de verhooging het voorbehoud te verbinden, dat de verhooging het pensioen voor de ambtenaren niet mocht doen stijgen boven *f* 4000, en voor hun weduwen en weezen niet boven *f* 2000.

Deze aanvulling is nu goedgekeurd door de Koloniale Staten en de verordening is daarna met bekwamen spoed afgekondigd, zoodat de gepensionneerden nu in het genot kunnen treden van de lang beloofde 20 percent verhooging. Veel is dit niet. Vooral voor de kleinere pensioenen (men heeft er die nog geen honderd gulden per jaar bedragen) is de tegemoetkoming weinig afdoende.

De aanneming van het ontwerp beteekende geenszins, dat de Koloniale Staten met den inhoud sympathiseerden. Men deed het, omdat men voelde de uitkeering van de 20 percent verhooging niet te mogen ophouden, en in de hoop dat te zijner tijd een nadere regeling zal worden getroffen, meer in overeenstemming met billijke eischen.

De heer Westra wees er op, dat in Nederland het maximum pensioen tot kort geleden bedroeg *f* 3000 en onlangs gebracht is op *f* 4000, een verhooging dus met 33 percent. In Suriname bedroeg het maximum *f* 3500. De verhooging tot *f* 4000 beteekent dus een vermeerdering met slechts 14 percent. In Indië kan het pensioen stijgen tot *f* 9000, voor leden van den Raad van Indië zelfs tot *f* 12.000.

Suriname wordt dus weder stiefmoederlijk behandeld. Spreker vreesde, dat deze staat van zaken den lust om naar Suriname te gaan, die toch reeds niet groot is in Nederland, nog minder zou doen worden.

De door den Minister voorgestelde beperking tot *f* 4000 beteekent voor de loopende begrooting een besparing van ongeveer *f* 1200, daar er slechts een zestal gepensionneerden zijn, die in de termen zouden vallen om *f* 200 meer te krijgen dan het thans gestelde maximum. De beperking geeft dus geen belangrijke besparing.

Is die beperking ongewenscht, nog onbillijker is het, dat, waar in Nederland de verhooging 40 percent bedraagt en in Indië wel niet minder zal worden, de verhooging voor Suriname te laten op 20 percent.

De gedelegeerde van het bestuur, de heer van de Stadt, gaf toe, dat die 20 percent verhoogd behoorde te worden tot bijvoorbeeld 40 percent. Het bestuur zou gaarne het voorstel daartoe doen. Doch de Minister stelt den eisch, dat de verhoogingen boven 20 percent door de kolonie zelve moeten worden opgebracht. Daarmede zouden een 60 à 70 duizend gulden gemoeid zijn en het bestuur ziet geen kans voorloopig om daartoe de noodige belastingvoorstellen te doen. Het is reeds moeilijk genoeg om de verschillen-

de belastingverhoogingen voor te bereiden, die nog in den loop van dit jaar een kwart millioen moeten opbrengen, zijnde het aandeel der kolonie in den duurtetoeslag aan de Landsdienaren. Zoodra het bestuur kans ziet de middelen te vinden voor verdere verhooging der pensioenen, zal het niet nalaten de noodige stappen daarvoor te doen.

De heer Huizinga was van oordeel, dat men zich niet mocht neerleggen bij dezen ongewenschten staat van zaken. Straks zal men maatregelen nemen om de kolonie tot ontwikkeling te brengen. De leiding daarvan zal moeten worden toevertrouwd aan menschen die ten volle voor die taak berekend zijn, wil men niet weder vervallen in de teleurstellingen van het verleden. Het is echter geen goede politiek, geschikt om eerste klasse krachten hierheen te lokken, wanneer men tractementen en pensioenen in Suriname ongunstiger stelt dan elders. Spreker is het eens met een artikel, onlangs verschenen in Onze Berichten, waarin gezegd wordt, dat de eenige weg om in Suriname op den duur te kunnen beschikken over goede krachten, is rekening te houden met de arbeidsmarkt.

Overbodig te zeggen, dat wij ons geheel aansluiten aan de woorden van den heer Huizinga.

Het dilemna, dat zich bij deze verordening voordeed, zal in de toekomst meermalen zich voordoen, bijvoorbeeld bij de algemeene salarisherziening, die, volgens belofte, moet ingaan met 1 Januari 1920.

De middelen der kolonie bewegen zich in de stijgende lijn en zullen ongetwijfeld — nu eindelijk de toestanden zich weer eenigszins normaliseeren — in de toekomst belangrijk stijgen. De kolonie is echter hoegenaamd niet in staat om het hoofd te bieden aan allerlei uitgaven, die door de nieuwe tijdsomstandigheden noodzakelijk zijn geworden. Men zal voortgaan de belastingen te verhoogen, zooals de laatste jaren reeds geregeld geschiedde, doch ook die verhooging zal ons waarschijnlijk niet in staat stellen om voorloopig ook maar een derde — zooals het stelsel van den minister schijnt te zijn — bij te dragen in de plotseling onvermijdelijk geworden aanzienlijke uitzetting der uitgaven, die trouwens in geen enkel land dadelijk uit de gewone middelen kunnen worden gedekt.

Wat moet nu geschieden?

Moet men noodzakelijke maatregelen — waaronder wij ook rekenen de verzekering van een billijk pensioen — uitstellen tot de kolonie in staat is het, overigens zeer billijk gesteld aandeel bij te dragen, of moet men uitgaan van het standpunt, dat maatregelen, om de draagkracht van de kolonie te verhoogen, behooren vooraf te gaan?

Wij verdedigen de laatste opvatting. Wij zijn het eens met het Studie Syndicaat, dat de zuinigheidspolitiek geen kans opent op het financieel onafhankelijk worden van de kolonie. Uit die opvatting vloeit voort, dat men zich voorshands blijft tevreden stellen met datgene wat de kolonie kan bijdragen, en voorts al die maatregelen neemt, waarvan op goede gronden mag worden verwacht, dat zij de kolonie zullen opheffen uit haren staat van verval.''

* * *

Baron van Asbeck eindigt in de ,,*Econ. Statistische Berichten*'' van 28 Juni een bespreking van des heeren Kasteleyn's belangwekkende voordracht over Suriname's toekomst in het Indisch Genootschap op 26 Maart van dit jaar, met deze woorden:

,,Aan de Studie-commissie is verweten, dat zij in haar critiek op ons bestuur over Suriname onbillijk is. Laten wij aannemen, dat dit juist is en wij niet te kort schoten, ook niet op dit eene punt de bevolkingsvermeerdering, door de studie-commissie voorgestaan als onmisbaar vereischte voor de ontwikkeling van de kolonie tot eene financieel onafhankelijke gemeenschap. Bij alle verschil van meening over onze bestuursgestie, staan wij dan toch tegenover het onloochenbare feit, dat er op het punt van bevolkingsvermeerdering minder werd gedaan dan door

onze buren. Hoeveel te grooter wordt dan nie kans op effect van de maatregelen, waartoe do Studie-commissie wordt geraden. Want aan he onrechte misprezen bestuur wordt de gelegen geopend, naar reden van de ruimere middelen, w over de studie-commissie het de beschikking wil ven, op grooter schaal de resultaten te bereiken, de bestrijders van hare critiek als zoovele eereto nen stellen tegenover Demerara's grooteren spoed. Suriname zal niet alleen kunnen wedijve met Demarara, maar het zeker slaan. Suriname meer dan teregt.''

* * *

In ,,*Neerlandia*'' van Augustus een artikel den heer Fred. Oudschans Dentz over den her kingsdag van ,,De Hollandsche Boeren in Sur me''. (Zie ons vorig nummer).

* * *

Uit de *Nieuwe Rotterd. Courant* van 30 J Avondblad B, knippen wij het volgende bericht:

De Vereeniging van Chr. Onderwijzers Broe schap in Suriname, bestaande deels uit onderwij werkzaam aan de scholen der Moravische broe dus aan Chr. scholen, deels aan openbare scho zoekt — naar L(eys) uit Paramaribo in zijn B uit de West in De School met den Bijbel schrijft thans aansluiting bij de Vereeniging van Chr. derw. in Nederland. Broederschap (de vereeni vierde 2 jaar geleden haar 25-jarig jubileum) h nu een eigen orgaan gekregen, een maandblad Onze Gids.

* * *

,,*Handelsberichten*'' van 29 Juli geeft een o zicht van de waarde in guldens der voornaamste a kelen, welke gedurende de laatste 5 jaren uit Ne land in Suriname werden ingevoerd. Wij ne daaruit over de totaalcijfers en daaronder de tot cijfers van den geheelen invoer:

Totaal uit	1915	1916	1917	1918	191
Nederland	2.122.000	1.876.000	557.000	19.000	1.219
Tot. invoer	5.445.000	5.911.000	7.645.000	6.157.000	8.946

Curaçao.

De wenschelijkheidsbegrooting.

II.

Het zij ondergeteekende vergund hier nog op groot economisch voordeel te wijzen, dat met rendabél bedrijf van de groote plantages sam hangt. De nieuwe wijze van exploiteeren bre mede dat elke plantage een aantal vaste en goed taalde werklieden in dienst heeft te houden, zoo zulks op de weinige plantages, waar thans re intensief wordt gewerkt, al het geval is. Een geh andere toestand dus dan de tegenwoordige, waar de meeste plantages de eigenlijke veehouderij slech weinigen arbeid vordert en alleen in den plant een aantal losse arbeiders werk vindt. Het intens bedrijf zal dus vooreerst een zekere stabiliteit br gen in de verhouding tusschen werkgever en arb der, terwijl het aantal personen, dat gestadig arb op de plantages vindt, naar verhouding zal stijge De landarbeider kan dus met den nieuwen toestan niet anders dan gebaat zijn.

Hoewel men de meening kan zijn toegedaan, da de emigratie ook in de toekomst zal blijven voortb staan, er is evenwel grond om te veronderstellen dat er te eeniger tijd een einde aan zal komen een vermindering ervan zal optreden, zooals het bij vorige emigratieneigingen voorgekomen is dat gewijzigde omstandigheden de menschen wee zullen dwingen in hun eigen woonplaats een besta te zoeken. Dan zal het een geluk zijn, wanneer vo velen hunner daartoe de gelegenheid open zal staa

doordat zij meer dan nu op de plantage werk kunnen vinden.

Ondergeteekende maakt zich geenszins de illusie, dat met een beter productief maken van de plantages en andere daarvoor in aanmerking komende gronden — iets waarvan in de toekomst nog veel te verwachten is — landbouw en veeteelt ooit aan alle handen onder de buitenbevolking werk zullen kunnen verschaffen. Daartoe is trouwens zelfs het handels- en havenverkeer evenmin in staat gebleken, getuige het feit, dat de groote verlevendiging van het havenbedrijf na het einde van den wereldoorlog de emigratie niet heeft kunnen stuiten.

Maar wel acht hij zich verplicht om met alle macht naar die verbeteringen te streven, waarvan èn voor het oogenblik èn voor de toekomst baat voor groote groepen der bevolking te verwachten is.

Anderzijds gevoelt ondergeteekende zwaar de plicht op hem rusten om te zorgen, dat de gelden, die voor verbetering van den economischen toestand zullen worden uitgegeven, geheel aan de bestemde doeleinden ten goede zullen komen. Hij geeft den Kolonialen Raad de verzekering, dat het zijn streven zal zijn om alleen dààr te helpen en te steunen wààr hij meent, dat die steun en hulp op haar juiste plaats zijn en de vruchten zullen dragen, die er redelijkerwijze van verwacht kunnen worden.

Er valt niet te ontkennen, dat bij de eerste pogingen — pogingen, — die echter nauwelijks 15 jaar oud zijn — om landbouw en veeteelt te bevorderen, wel eens misgetast is en men in andere gevallen niet steeds dadelijk de goede richting heeft kunnen vinden. Naar mate de ondervinding voortschrijdt, wordt de kans op misslagen geringer; de weg, dien men in te slaan heeft, teekent zich steeds duidelijker af.

Trouwens, zoolang er geen zekere sleur in een bedrijf bestaat, wat met de veeteelt in de kolonie ongetwijfeld het geval was, kost het ontzaggelijk veel inspanning om eenige verbetering door te voeren. Nu de omstandigheden dwingen om met die sleur te breken is het welslagen van de plannen in hoogere mate verzekerd dan zulks bij vroegere gelegenheden het geval kon zijn.

Wat de verschaffing van molens en putten aan den kleinen man, die, zooals den Kolonialen Raad bekend is, van ooft- en groenteteelt zijn werk maakt, betreft, heeft ondergeteekende vooral het oog op het productief maken van vele grondjes, waaruit de huurders thans, met den besten wil, niet halen kunnen, wat er van te trekken valt, omdat zij óf een put óf, wat vaker voorkomt, een windmolen missen. Ook hier zal ondergeteekende zich spiegelen aan de vroeger gemaakte fouten en waarborgen treffen, dat van de verschafte middelen werkelijk het gebruik gemaakt wordt, waarvoor zij bestemd zijn, bijv. door den huurder slechts zoolang op den bouwgrond te laten wonen, als hij het terrein naar redelijke eischen benut.

De nieuwe sisalcultuur heeft den steun van het gouvernement reeds op ruime wijze ondervonden. De aloëcultuur vraagt in de gewijzigde economische omstandigheden opnieuw de aandacht van het bestuur. Zij mag terecht de kurk genoemd worden, waarop Aruba thans drijft, nu goud- en fosfaatmaatschappijen haar werkzaamheden gestaakt hebben, de laatste voor goed, de eerste tijdelijk. Ook op Bonaire vraagt de aloëcultuur om uitbreiding.

Om den economischen toestand van den kleinen man te bevorderen is uitbreiding van het domein noodzakelijk. Deze uitbreiding nu beoogt niet zoozeer de vermeerdering van landbouwgrondjes, maar wel die van woningterreinen in de buurt van de stad en dan voor den landbouw minder geschikte gronden, die als gemeente weiden voor het kleine vee van de huurders van gouvernementsgronden kunnen dienen.

Er wonen thans vele geregeld in de stad arbeidende personen ver buiten. Men mag aannemen, dat velen hunner zich liever metterwoon dichter bij de stad zouden vestigen, wanneer zij daartoe een geschikte gelegenheid vonden. Voor het gezinsleven en de zedelijkheid zou dit ver te verkiezen zijn boven den toestand, dat de getrouwde mannen en huisvaders den meesten tijd van het jaar van hun gezin gescheiden leven.

De grondjes, voor den bouw van een woning bestemd, behoeven slechts enkele aren groot te zijn.

Op nieuwe woningterreinen zullen putten gegraven moeten worden, zoo zij die niet of niet in voldoend aantal bezitten. Voorts zal het aantal putten op reeds bestaande gouvernementshuurgronden uitgebreid moeten worden.

Vele complexen van gouvernementsgronden bezitten geen voldoenden weidegrond voor de beesten, die de huurders er mogen houden. Het verdient aanbeveling om hun het houden van eenig kleinvee gemakkelijk te maken en tevens omliggende plantages van hinder te ontlasten door zulke complexen van meer weidegrond te voorzien. Waar zulks mogelijk is, zal getracht worden die gemeene weiden af te rasteren. Ondergeteekende meent daardoor ook eenigermate te kunnen bijdragen om de veediefstallen binnen engere grenzen te brengen. In dit verband kan ook worden medegedeeld, dat er tusschen Z.E. den Minister van Koloniën en den ondergeteekende overleg gaande is om te geraken tot een grondige verbetering van de politie. Wanneer eenmaal die verbetering tot stand zal zijn gekomen, zullen ook hierdoor bedoelde diefstallen ongetwijfeld afnemen.

Ondergeteekende stelt zich voor aan de planters en huurders van gouvernementsgronden, die daarvoor in aanmerking komen, hulp te verleenen in den vorm van voorschotten, tegen redelijken, zakelijken waarborg, en onder zoo voordeelig mogelijke voorwaarden, bijv. voor de eerste jaren — het ontwikkelingstijdperk van het bedrijf — r e n t e l o o s en de volgende jaren tegen een matigen rentevoet, voor het graven van putten, het aanschaffen en opzetten van molens, kortom het aanleggen van bevloeiïngswerken in den ruimsten zin des woords, voor het behoorlijk omrasteren van in intensieve cultuur te brengen terreinen, voor het aanschaffen van practische landbouwgereedschappen en het aankoopen van buitenlandsch fokvee. Door een commissie, die daarvoor zal worden benoemd, zal voor elk geval worden bepaald, welke waarborg zal kunnen worden geëischt en onder welke voorwaarden het voorschot kan worden verleend.

Ook voor de verbetering van het zoutbedrijf c.a., waartoe de belanghebbenden over kapitaal moeten kunnen beschikken, zal het noodige moeten worden verricht. Zoo zullen bijv. op St. Martin, waar die industrie voor de bevolking van veel belang is, gelden moeten worden toegestaan o.a. voor:

aanleg van een werkspoor voor het verbeteren van het zoutladen;

fabricage van tafelzout en het verstrekken van een voorschot voor het aanschaffen van een schoener tot het vervoeren van zout.

Voor de verbetering van het zoutbedrijf op de benedenwindsche eilanden worden thans geen gelden aangevraagd, aangezien het niet waarschijnlijk is, dat er op deze eilanden, onder de tegenwoordige omstandigheden veel voor die verbetering zal kunnen worden gedaan. De aandacht van het Bestuur blijft echter ook op deze belangen gevestigd.

Hoeveel al de voorgenomen maatregelen en verbeteringen zullen kosten valt, zooals van zelf spreekt, niet met zekerheid te zeggen. Verwacht wordt echter, dat met een bedrag van *f* 573.000 voldoende zal kunnen worden gedaan. Dit bedrag, dat voor een belangrijk deel aan voorschotten zal worden uitgegeven, zal na verloop van eenige jaren weder gedeeltelijk worden terugontvangen, terwijl tegenover dat deel der te doene uitgaven, dat niet terugontvangen wordt, bijv. die voor uitbreiding van het domein tot het verkrijgen van woningterreinen en weidegronden en voor het graven van putten op gouvernementsgronden, — behalve de opbrengst wegens het verhuren van die terreinen, — in verband met de verbetering van den algemeenen economischen toe-



stand, die van deze maatregel verwacht wordt, veel indirecte voordeelen staan."

Het bovenstaande bedrag wordt aldus over drie jaren verdeeld:

1920	f 291.000.—
1921	- 242.000.—
1922	- 40.000.—
	f 573.000.—

Treurig!

De heer J. M. Henriquez is belast met de waarneming van het consulaat der Nederlanden te Maracaïbo. Met den heer Henriquez moet in de Engelsche taal gecorrespondeerd worden.

Het bankbiljetten-kapitaal.

„De Nieuwe Rotterdamsche Courant" wil in haar nummer van 23 Juli l.l. meedeelen, dat het bankbiljetten-kapitaal van de Curaçaosche bank is uitgebreid. Zij doet dit in dezen vorm, na de motieven voor wijziging der verordening, door den Gouverneur aan den Kolonialen Raad voorgesteld, weergegeven te hebben.

„In verband daarmee. heeft de gouverneur van Suriname het volgende lid aan de bovenbedoelde verordening toegevoegd: „De directie is bevoegd in bijzondere omstandigheden het bankbiljetten-kapitaal te verhoogen, mits voor dit hoogere bedrag volledige dekking in munt of muntmateriaal aanwezig is."

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Een veelbelovend programma voor Palestina.

De „N. R. Ct." van 29 Juli bevat een correspondentie uit Jeruzalem, die een uitvoerige beschrijving geeft van de installatie van den nieuwen gouverneur-generaal, Sir Herbert Samuel, op 7 Juli. In die correspondentie neemt het program der politiek, die de Palestijnsche regeering onder Britsch mandaat, voornemens is te volgen, het grootste deel is, en daaraan komt dan ook zeker onder de gebeurtenissen van dien dag de hoofdplaats toe. In hoever het voor verwezenlijking vatbaar zal wezen, in hoever de eerste Joodsche stedehouder zelf en in hoever zijn opvolgers bij machte zullen blijken den stroom in de aangeduide richting te leiden, daarvoor kunnen slechts wenschen en verwachtingen uitgesproken worden, maar ieder zal moeten erkennen, dat Groot Brittannië Palestina niet in twijfel laat omtrent zijn bedoelingen, dat het aan de bevolking dadelijk een inzicht geeft in de groote lijnen der voorgenomen politiek, dat het op die wijze vertrouwen geeft en vraagt voor de onderlinge samenwerking.

Reeds in de boodschap van George V, die Sir Herbert, tot inzet der plechtigheid, aan de bevolking overbracht, werd de grondgedachte uitgedrukt, waarvan het programma de uitvoerige ontwikkeling is. „Ik herinner mij met trots", aldus de koning, „het belangrijke aandeel, dat mijn troepen onder het bevel van veldmaarschalk Lord Allenby hebben genomen, aan de bevrijding van uw land van de Turksche heerschappij en het zal mij inderdaad verheugen, als ik en mijn volk u de zegeningen kunnen brengen van een verstandig en wijs beheer. Ik wil u verzekeren, dat de mandataire mogendheid volkomen onpartijdig zal zijn en het is de wensch mijner regeering, dat de rechten van alle rassen en godsdiensten, die gij vertegenwoordigt, gewaarborgd zullen blijven...... Gij zijt u er van bewust, dat de geallieerde en geassocieerde mogendheden besloten hebben, dat maatregelen zullen worden genomen, tot de geleidelijke vestiging van een nationale woonplaats voor het Joodsche volk in Palestina. Deze maatregelen zullen in geenen deele afbreuk doen aan de burgerlijke en godsdienstige rechten der geheele bevolking van Palestina en haar welvaart niet belemmeren."

Dan zette de gouverneur-generaal de uitwerking dier beginselen breed uiteen, wij kunnen zijn rede hier slechts weergeven in opsomming van korte punten. Vrijheid en gelijkheid voor alle godsdiensten. Gelijk recht voor ieder bewoner van 't land. Krachtige handhaving van de orde. Onderdrukking van omkoopbaarheid. Billijke belastingen. Bevordering van de economische ontwikkeling en vermeerdering van de welvaart. Groot Brittannië verlangt geen voorrechten voor zich zelf. De belastingen worden ten behoeve der bevolking besteed. Bij den landsdienst aanstelling volgens geschiktheid en gedrag, zonder onderscheid van godsdienst. De hoog[e] rangen zullen hoofdzakelijk door Engelsche ambtena[ren] bezet worden, totdat een toenemend aantal Palestijn[en] volkomen voor hun taak berekend, geschikt zullen [zijn] een grooter aandeel in de leiding der administratie [op] zich te nemen. Eerlijkheid en onomkoopbaarheid [der] beambten is een eerste voorwaarde voor goede admi[nis]tratie. Een raad van advies zal den G.G. ter zijde sta[an]. Hoofdzakelijk uit officieele personen bestaande, zul[len] er echter ook een tiental onofficieele leden in benoe[md] worden. De ontwerpen van belangrijke verordening[en] en 't jaarlijksche budget zullen hem om advies word[en] voorgelegd. Vertrouwd wordt, dat dit het begin zal w[or]den tot de evolutie naar zelf-regeering. Een commis[sie] zal alle vraagstukken regelen der verschillende go[ds]dienstige instellingen, de voorzitter ervan zal door d[en] raad van den volkenbond benoemd worden.

De vestiging van een Joodsche nationale woonpla[ats] zal de ontwikkeling van 't land zeer ten goede kom[en]. Verkoop van land en landonderhandelingen zullen a[an] zekere beperkingen onderworpen worden, om la[nd] speculatie te verhinderen. Een commissie, waarin Jo[den], Mohamedanen en Christenen vertrouwen kunnen he[b]ben, heeft te waken, dat geen onrecht geschiedt ten o[pzichte] zichte van de tegenwoordige bebouwers, vetweiders [en] eigenaren.

Een kadastrale regeling zal de eigendomsgren[zen] vastleggen en zoo geleidelijk een voortdurende br[on] van twisten en processen wegnemen. Spoedige opri[ch]ting van banken moet 't verkrijgen van crediet op la[n]gen termijn mogelijk maken. De spoorwegen zullen do[or] de civiele administratie worden overgenomen. 't A[an]tal moet uitgebreid worden. Evenzoo moet het weg[en]net, alsmede 't aantal telegraaf- en telefoonverbin[din]gen verbeterd en uitgebreid worden. Te Haifa moet e[en] haven aangelegd worden. Moerassen zijn droog te le[g]gen.

Deze kostbare ondernemingen kunnen niet alle dad[e]lijk aangepakt worden. Zoodra omtrent de status v[an] 't land een afdoend besluit zal zijn genomen, hoopt d[e] G.-G. een leening aan te gaan, die een krachtig beg[in] mogelijk zal maken. Overigens zal de bemiddeling v[an] particuliere ondernemingen geenszins worden versma[ad].

De openbare gezondheidsdienst zal een ruim werkv[eld] vinden, vooral voor uitroeiing van de malaria. H[et] departement voor opvoeding moet op ontwikkeling v[an] de geheele bevolking bedacht zijn.

Historische gebouwen eerbiedigen. Archaeologisch o[n]derzoek bevorderen. Stelselmatige uitbouw der sted[en]. Onoogelijke reclames verbieden. Bezoek van pelgrims [en] reizigers aan 't Heilige land vergemakkelijken.

Immigratie in verhouding tot de mogelijkheid v[an] arbeid en huisvesting.

Tot zoover de opsomming van punten uit het to[e]komstprogram.

Een zeer ruim verleende amnestie getuigde dadeli[jk] van den geest van verzoening en verdraagzaamhei[d], maar de G.-G. waarschuwde bij 't verleenen ervan, d[at] daaruit niet tot straffeloosheid bij herhaling mocht wor[den] geconcludeerd.

Werd zoo de uitvoering van het programma met e[en] sympathieke daad ingezet, de G.-G. vond als slot vo[or] zijn rede een variant van de verschillende godsdienst[en] stoelende op éénzelfden wortel: „Ik bid, dat de zeg[e]ningen van den Almachtigen God, voor wien Moha[me]medanen, Christenen en Joden neerknielen in gelijk[en] eerbied, moge rusten op deze vergadering en op de be[]volking van dit land."

Daags na de installatie in Jeruzalem werd dezelfd[e] plechtigheid in Haifa herhaald voor Noord-Palestina.

Syrië en Damaskus.

Den 23en Juli rukten de Franschen Aleppo binnen[,] generaal La Motte kon berichten, dat de bevolking he[n] met vreugde begroet heeft. Den 25en deden de Fransch[e] troepen hun blijde intrede te Damaskus. Een nieuw[e] regeering had zich gevormd, om aan het bestuur va[n] Emir Feisoel een einde te maken en de Franschen al[s] verlossers te kunnen begroeten. Namens den opperbe[]velhebber generaal Gouraud kon generaal Goybet een[e] proclamatie uitgeven, o.m. luidende: Emir Feisoel, di[e] zijn land aan den rand van den afgrond heeft gebracht[,] heeft opgehouden te regeeren; een oorlogsschatting va[n] 10 millioen (frs.?), bestemd voor het herstel van de[n] schade, die veroorzaakt is door den strijd van bende[n] in de westelijke zone; de algemeene ontwapening zal on[]middellijk beginnen; er zal worden overgegaan tot in[]krimping van het leger, dat zal worden hervormd in een politiemacht; al het oorlogstuig zal aan de Fransche autoriteiten worden overgeleverd; de voornaamste schuldigen zullen voor den krijgsraad worden gebracht. Die voorwaarden zijn door de nieuwe regeering aan[]vaard.

Emir Feisoel, door allen verlaten (zegt 't telegram uit Parijs), heeft gevraagd om met zijn gezin het land te mogen verlaten.

Zijn vader Hoessein, koning van Hedzjas, schijnt intusschen zijn zoon nog niet in den steek te laten. Hij heeft, naar verzekerd wordt, zijn lidmaatschap van den Volkenbond opgezegd. Dit zal wel met een tweeledige bedoeling zijn geschied. Vooreerst zal hij, met velen, wel 't inzicht deelen, dat de leiding van den Volkenbond momenteel in handen is van den oppersten gezantenraad, die weer vrijwel geheel beheerscht wordt door Engeland en Frankrijk, de mogendheden, die hem juist Damaskus ontnemen, dat hem als provincie van Hedzjas door henzelf was toegezegd, zoodat hij van een beroep op den Volkenbond niets te verwachten heeft. Anderzijds zal hij protest willen aanteekenen tegen deze dubbelhartige handelwijze van de mogendheden, die den Arabieren bescherming van hunne onafhankelijkheid hadden toegezegd en die als eerste daad van contact de bewoners van Damaskus van 't onafhankelijke Arabierenrijk afscheuren. De zwarte koning Hoessein wil niet langer samen zitten in een Volkenbond met de blanke broeders met een dubbele tong. Wie is in deze de meester in politieke zedelijkheid? Als eenmaal de geschiedenis van de Volkenbond geschreven wordt, zal aan dit feit vermoedelijk bijzondere aandacht gewijd worden, dit te meer in verband ook met een soortgelijke houding van Frankrijk tegenover Zwitserland in de kwestie der Savooische zone.

Men kan op de politiek van Emir Feisoel, die, de aanspraken van Frankrijk op 't Syrische mandaat kennende, een beweging wist in werking te stellen om zichzelf tot koning van Syrië te doen uitroepen, veel afdingen, maar indien 't juist is, dat de Britsche vertegenwoordiger aan Hoessein onder meer toegezegd heeft, dat Damaskus zou behooren tot het Arabische rijk, waarover hij, als koning van Hedzjas, het bestuur zou krijgen, dan valt er niets af te dingen op de verbolgenheid van Hoessein over het willekeurig terzijde zetten over die toezegging, nu de geallieerden zijn hulp niet meer noodig meenen te hebben.

Thans is juist te San Sebastian de achtste bijeenkomst samen van den Volkenbondsraad. Onder de belangrijke punten, die op het program staan, neemt het volgende de eerste plaats in: „verbreking van alle financieele en commercieele of andere betrekkingen met iederen staat, die lid is van den Volkenbond en die zijn toevlucht zal hebben genomen tot den oorlog in strijd met de bij het Volkenbondsverdrag aangegane verplichtingen.” Daar dit besluit nog te nemen is, heeft het natuurlijk geen kracht ten opzichte van den oorlog, die Frankrijk tegen het medelid in den Volkenbond Hedzjas al heeft ingezet, maar in de stelling ligt toch een veroordeeling opgesloten van dien oorlog. De moreele beteekenis van een wet ligt buiten hare formuleering.

Meent de Fransche regeering, dat zij de practische moeilijkheden van dit gedeelte der Syrische kwestie, dank zij het kordaat optreden van hare donkere troepen onder opperbevel van generaal Gouraud, overwonnen heeft, dan kon zij zich hierin nog wel eens vergissen.

Aan het blijvende van het gemakkelijke succes van generaal Gouraud valt 't ons moeilijk te gelooven. Het ligt zoo heelemaal niet in 't karakter van de Arabieren om zich zonder strijd van beteekenis gewonnen te geven. De geschiedenis van de door Europeanen met hen gevoerde oorlogen heeft overal geleerd, dat zij meesters zijn in 't rekken van den strijd. Zij kunnen in een gevecht de strijdkrachten niet bijeenbrengen waarover de Europeesche bevelhebbers beschikken, het plaatselijk succes komt daardoor meestal aan de blanke leiders. Daarentegen winnen de inheemsche krijgers het bij de lang gerekte guerrilla op den duur door afmatting van de aanvallers. Alleen een stelselmatig doorgevoerde veroveringsoorlog kan daartegen de eindelijke overwinning brengen. Doorgaans begint de aanvaller met alleen op militaire successen bedacht te zijn; in dit stadium koopt hij heel dure lauweren. Uit dit stadium is het b.v. de Italianen nooit gelukt zich los te maken in Tripolis en de Spanjaarden zitten er nog steeds in in Noord-Marokko. In Algiers heeft maarschalk Budgauld, in Marokko generaal Lyautey de Franschen er wèl uit geholpen. „Au combat, il faut se préoccuper moins de l'enlèvement de la position que du marché qu'on y établira le lendemain; car lorsqu'on pense au marché, on n'enlève pas la position de la même façon.” In deze stelling uit „Lettres du Tonkin et de Madagascar”, 't onlangs verschenen werk van generaal Lyautey, ligt het beginsel der wijsheid, die generaal van Heutsz ook in Atjeh in toepassing wist te brengen en die dus niet alleen geldt voor den oorlog tegen Arabieren, maar die met de oplossing tevens de groote moeilijkheid aangeeft voor elken veroveringstevens bevredigingsoorlog met een betrekkelijk kleine troepenmacht in een uitgestrekt gebied, waar de weermacht niet wordt gevormd door ettelijke regimenten of divisiën, maar door 't volk zelf. Generaal Gouraud zal in Damaskus en Noord-Syrië wel geen andere ondervinding opdoen. De maatregelen, na de behaalde voordeelen aan Damaskus opgelegd, geven zeker wel aan, dat de opperbevelhebber verder ziet dan het momenteele succes, maar of hij in voldoende mate gedacht heeft aan de markt, die morgen gehouden moet worden, of zijn blik wèl reikt over het geheel te beheerschen gebied en of hij er op rekent en er op berekend is een langgerekten bevredigingsstrijd te moeten voeren, als hij Feisoel en Hoessein meent slechts de keuze te kunnen laten tusschen: „meegaan of heengaan”, dat is te betwijfelen, nu de berichten een toon van groote overwinning aanslaan.

Likwidatie van Duitsch bezit in de nieuwe Britsche koloniën.

Als een bericht uit Berlijn juist is, zullen alle Duitschers, die zich in 't voormalige Duitsche gebied van Oost-Afrika, Kameroen en Togo, dat thans onder Engelsche vlag is gekomen, bevinden, naar huis gezonden worden. Gedurende zekeren tijd zullen zich daar geen Duitschers mogen vestigen. Hun eigendom zal er onteigend en verkocht worden en mag niet door Duitschers aangekocht worden.

De Amerikaansche handelsvloot.

Al houden de Vereenigde Staten van Amerika zich sedert den terugkeer hunner troepen uit Frankrijk bij voorkeur buiten de netelige internationale politieke geschilpunten, toch zijn zij geenszins onverschillig voor de wijze, waarop de toekomst zich aan 't zetten is en zelfs bereiden zij de taak en rol, die Amerika daarin is toe te denken, heel bedachtzaam voor. Sterk afstekend bij de beschouwingen en betrachtingen, waarvan de Fransche pers overstroomt, om op de noodzakelijkheid te wijzen van meer practische opvattingen bij de Fransche mannen van zaken, en ook bij de opoffering van millioenen en milliarden voor den op tien punten door de Franschen nog voortgezetten oorlog, komen de Amerikanen tot daden en feiten, die hen voor de toekomst een kolossale kracht beloven en vormen zij verweermiddelen, welke aan de economische kracht groote ontwikkeling willen verzekeren. Zoo zullen 1400 handelsschepen, van 9 tot 12 duizend ton, in korten tijd van stapel loopen; 't is te voorzien, dat in 1922 Noord-Amerika de grootste handelsvloot van alle zeevarende landen zal bezitten.

Tot bescherming van die vloot heeft, naar wij vermeld vinden, het Congres te Washington verscheidene maatregelen goedgekeurd, waarvan een door de concurrenten in 't buitenland reeds op allesbehalve welkome wijze begroet is: het weder in werking treden van een verhoogde heffing voor de vreemde vlag.

Zou deze maatregel voor Nederland en voor Nederlandsch-Indië geenszins zonder beteekenis zijn, afgescheiden hiervan zou hij toch ook te betreuren zijn als ingaande tegen de vrijhandelsidee en de internationale verbroedering. Acht Amerika de eigen middelen niet machtig genoeg om de vrije concurrentie aan te durven en deze aan de wereld in ruil voor „de heele wereld één vrijhaven” aan te bieden?

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië zijn bestemd:

de heeren: S. P. M. Beunders, Rotterdam, Graaf Florisstraat 24a; K.E. van Griethuysen, Vlissingen, Badhuisstraat 76boven; Th. de Jongh van Arkel, Den Haag, v. Boetzelaerlaan 69; H. Koolhoven, Den Haag, v. Beuningenstraat 17; C. J. Sauveur, Den Haag, leeraar H. B. S. 5-j. cursus Stadhouderslaan; Dr. A. Schillings, Rotterdam, Bibliothecaris van het Leeskabinet; M. Spoor, Den Haag, Obrechtstraat 503; Dr. A. Zijp, Rotterdam, Oostzeedijk 14a; allen als leeraar bij het Middelbaar onderwijs;

W. J. J. Jenny, Utrecht, Wittevrouwensingel 15; K. Kostelijk, de Krim bij Gramsbergen; K. J. Quast, Siddeburen bij Slochteren; allen als Ned. Hervormd predikant;

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN te 's-Gravenhage.

de Dames: E. Limberg, Den Haag, v. Blankenburgstraat 143; C. A. Müller, Arnhem, gemeente ziekenhuis; G. N. S. van de Pol, Den Haag, v. Blankenburgstraat 143; allen als verpleegster 1e klasse bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst;

N. Grimijser, Den Haag, gemeente ziekenhuis (Tapijtweg); H. V. Philippi, Utrecht, Rijksklinieken; beiden als verpleegster 1e klasse bij de militaire hospitalen;

de Heeren: H. M. Th. A. Bor, militair hospitaal, Utrecht, als tandarts;

J. H. L. Carstens, Bloemgracht 103II, Amsterdam, als commissaris 2e klasse bij de algemeene politie;

S. Drievoet, Kemperstraat 17E, Den Haag, als hoofdagent 2e klasse bij de algemeene politie;

Mr. L. A. Gastmann, Prins Mauritslaan 82, Den Haag, als ambtenaar bij den bureaudienst;

J. de Kuyper, Obrechtstraat 170, Den Haag, als landrechter;

J. de Moes, Landbouwstraat D 38, Schagen, als adspirant-electrotechnisch ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;

Dr. S. van Valkenburg, Graudvillard Gruijere, Zürich, als aardrijkskundig burgerlijk ambtenaar bij den Topographischen Dienst;

B. W. Witzand, Molleruslaan 9, Apeldoorn, als tijdelijk bouwkundig teekenaar.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:
Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).
Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.
Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).
Tijdelijk landrechter (alleen gepensionneerde bestuursambtenaren of oud-hoofdofficieren O.-I. leger).
Leeraar in de plant- en dierkunde.
Leeraren in de Nederlandsche taal.
Leeraren in de aardrijkskunde.
Leeraren in het Duitsch.
Leeraren in het Fransch.
Leeraren in het Engelsch.
Leeraren in de wis- en natuurkunde.
Leeraren in het teekenen (akte Ma, e en g).
Leeraar in de geschiedenis.
Leeraren in de Staatswetenschappen.
Leeraren in de scheikunde.
1 civiel- of bouwkundig ingenieur.
1 werktuigkundig ingenieur.
Leerares in de verloskunde aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaya.
Leeraar aan de opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen.
Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).
Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.
Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).
2 psychiaters bij het krankzinnigenwezen.
1 klinisch onderlegd arts ten behoeve der tubercul[illegible] bestrijding.
1 bodembacterioloog bij den burgerlijken geneesku[illegible] gen dienst.
12 ongehuwde apothekersbedienden.
4 natuurwetenschappelijke ambtenaren (waarva[illegible] chemici en 1 technisch bacterioloog).
1 instrumentmaker artsenschool Soerabaya.
Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken gene[illegible] kundigen dienst.
Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.
Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospital[illegible]
Verpleger voor de militaire hospitalen.
Veearts bij den burgerl. veeartsenijkundigen dien[illegible]
Ingenieur voor de landsgebouwen (Bouwkundig in[illegible] nieur).
Waterbouwkundig- en electrotechnisch ingenieur vo[illegible] waterkracht en electriciteit.
Technisch ambtenaar.
Werktuigkundig ingenieur voor het stoomwezen.
Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openba[illegible] werken:
Civiel-ingenieur; opzichter; tijdelijk opzichter voor [illegible] landsgebouwen.
Scheikundig ingenieur bij het Departement v. Lan[illegible] bouw, Nijverheid en Handel.
Bouwkundig teekenaar voor het departement der bu[illegible] gerlijke openbare werken.
Opziener en onderopziener bij den dienst van h[illegible] mijnwezen (met vakkennis).
Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen (met va[illegible] kennis).
Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen (met va[illegible] kennis).
2 bouwkundige opzichters bij den dienst der zoutreg[illegible]
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Ingenieur bij het mijnwezen.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Civiel-ingenieur; werktuigkundig ingenieur; ingenie[illegible] voor het signaalwezen; 31 gegradueerde ambtenaren[illegible] 17 opzichters werkplaats.
Technicus voor electro-zwakstroom (tijdelijk verband[illegible]
Scheepsbouwkundig ingenieur bij het marine-etablis[illegible] sement te Soerabaya.
Een vakkundige voor de leerlooierij bij het gevang[illegible] riswezen.
Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
Electro-technisch ingenieur; electro-technisch ambte[illegible] naar 1ste kl.; electro-technisch ambtenaar 2de kl.; tele[illegible] foonopzichters 2de klasse; adsp.-electro-technisch amb[illegible] tenaar; instrumentmaker 1ste en 2de klasse; radio-tech[illegible] nisch ambtenaar 2de klasse; adspirant-radio-technisc[illegible] ambtenaar; radia-telegrafisten 2de klasse.
Onderwijzer bij het openb. Europeesch lager onderwijs[illegible]
Onderwijzers in de houtbewerking.
Onderwijzers in de ijzerbewerking.
Adjunct-Gouvernements-accountant.
Bij de algemeene politie:
Commissaris van politie 2de klasse,
Adspirant-commissaris van politie.
3de-officieren en leerling-werktuigkundigen bij de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.
Zij die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 Juli 1920, no. 126).

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01½;

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.04½ frankeerkosten.

c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. *f* 0.25, porto *f* 0.01½.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.